

Irene Karttunen

KAKSOSTEN YKSILÖLLISYYDEN TU- KEMINEN PÄIVÄHOIDOSSA

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Irene Karttunen	Sosionomi	Elokuu 2017
Opinnäytetyön nimi		
Kaksosten yksilöllisyyden tukeminen päivähoitossa		53 sivua 7 liitesivua
Ohjaaja		
Virve Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyössä tutkitaan, miten päivähoiton kasvattajat tukevat ja huomioivat kaksosten yksilöllisyyden osana päivähoiton arkea ja erilaisissa arjen tilanteissa. Opinnäytetyössä käsittelem kaksosuutta ja sen merkitystä lasten kasvuun ja kehitykseen sekä ihmisen yksilöllisyyttä ja yksilöllisen kasvatuksen merkitystä sekä sen tukemista. Lisäksi käsittelem päivähoiton merkitystä ja päivähoiton kasvattajien roolia lasten kasvatuksessa ja kehityksen tukemisessä.</p>		
<p>Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jota varten kävin haastattelemassa Mikkelin alueen päiväkotien kasvattajia. Jokaisen haastatteleman kasvattaja työskenteli sellaisessa ryhmässä, johon kuului kaksoset. Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä toimi teemahaastattelua. Valitsin haastattelun teemat käsittelemään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia päivähoiton arjen tilanteita. Näiden teemojen pohjalta lähdin hakemaan vastausta siihen, miten kaksosten yksilöllisyyttä tuetaan ja huomioidaan kyseisessä ryhmässä ja nähdäänkö kaksosuuden vaikuttavan lasten kasvuun ja kehityksen tukemiseen.</p>		
<p>Opinnäytetyötäni varten en saanut aiempia tutkimuksia, jotka käsittelevät päivähoiton kasvattajien roolia kaksosten yksilöllisyyden tukemisessä, joten en pystynyt vertaamaan saamiani tuloksia, aiemmin saatuihin tutkimustuloksiin. Opinnäytetyön tutkimustuloksista ilmenee, että päivähoiton ryhmissä kaksosuuden nähdään olevan erityistä. Lisäksi kaksosien yksilöllisyyttä tuetaan ja huomioidaan monin eritavoin arjen tilanteissa.</p>		
Asiasanat		
Kaksoset, Yksilöllisyys, Tukeminen, Päivähoito, Kasvattajat		

Author	Degree	Time
Irene Karttunen	Bachelor of Social Services	August 2017
Thesis Title		
Supporting twins' individuality in day care		53 pages 7 pages of appendices
Supervisor		
Virve Jussila		
Abstract		
<p>In my thesis, I study how daycare educators support and acknowledge twins' individuality, as a part of everyday activities in different situations. In my thesis, I investigate being a twin and its importance in children's growth and development as well as individuality and the meaning of individual growth and support for it. I also investigate the meaning of day care and the role of day care educators to raise and support development of the children.</p> <p>My thesis is a qualitative study, for which I interviewed day care educators in Mikkeli. Every educator that I interviewed, worked in a day care group with twins. I used theme interview as my data collection method. I chose the themes to include versatile situations in everyday life in day care. Within the themes, I started to investigate how daycare acknowledges and supports twins' individuality in the group and whether it is considered to affect the support for the children's growth and development.</p> <p>For my thesis, I did not find previous studies on day care educators' role in supporting twins' individuality. Therefore, I could not compare the results I received, to other research results. Because of this the purpose of my theses was to present the ways used by the educators interviewed to support and acknowledge twins' individuality.</p>		
Keywords		
Twins, Individuality, Supporting, Daycare, Educator		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KAKSOSET	2
2.1	Kaksosten yleisyys	3
2.2	Kaksostyyppien ja sukupuolten erot	4
2.3	Sisaruus.....	5
3	KAKSOSTEN KASVU JA KEHITYS	5
4	IHMISEN YKSILÖLLISYYS	9
4.1	Temperamentti, persoonallisuus ja identiteetti.....	9
5	YKSILÖLLINEN KASVATUS	11
6	PÄIVÄHOITO.....	13
7	ESIOPETUS	17
8	KASVATTAJA.....	19
9	KASVATUSKUMPPANUUS	20
10	OPINNÄYTETYÖPROSESSI	21
10.1	Tutkimusmenetelmä	23
10.2	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	24
10.3	Aineiston kerääminen	24
10.4	Tutkimusaineisto.....	25
10.5	Tulosten analysointi	26
10.6	Opinnäytetyön luotettavuus	27
11	TUTKIMUSTULOKSET	28
11.1	Työskentely kaksosten kanssa	28
11.2	Kaksosuus	29
11.3	Päivähoidon arjen tilanteet	31
11.3.1	Vapaan leikin tilanteet.....	31

11.3.2	Ohjatut tilanteet.....	32
11.3.3	Ruokailutilanteet	33
11.4	Kaksosille nimetty lähiaikuinen	33
11.5	Varhaiskasvatussuunnitelmien ja -keskusteluiden toteuttaminen	34
11.6	Yhteistyö vanhempien kanssa	35
12	YHTEENVETO OPINNÄYTETYÖN TULOKSISTA.....	36
13	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET.....	44

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupahakemus: varhaiskasvatusjohtaja

Liite 2. Tutkimuslupahakemus: yksityisenpäiväkodin johtaja

Liite 3. Haastattelulupahakemus päiväkoteihin

Liite 4. Teemahaastattelunrunko

1 JOHDANTO

Tiesin jo hyvissä ajoin, että opinnäytetyöni tulisi olemaan varhaiskasvatukseen suuntautuva. Halusin löytää sellaisen aiheen työlleni, josta ei ole aiemmin tehty opinnäytetyötä ja joka tukisi minun omaa ammatillista kasvua sekä toisi tietoa varhaiskasvatukseen liittyvistä keskeisistä asioista. Ajatus kaksosiin liittyvästä työstä nousikin aika nopeasti esille. Ensinnäkin oma henkilökohtainen kokemus kaksoisuudesta sekä työharjoitteluiden tuoman ymmärryksen ihmisten yksilöllisyydestä, lisäsivät haluani lähteä tekemään opinnäytetyötä, joka sisältäisi ja yhdistäisi nämä kaksi asiaa.

Tämän johdosta lähdinkin etsimään Theseuksesta kaksosiin, päivähoitoon ja yksilöllisyyteen liittyviä opinnäytetöitä. Löysin, että kaksosista ja monikkoperheistä on tehty opinnäytetöitä, mutta melkein kaikki näistä käsittelevät vanhempien tukemista ja kokemuksia monikkoperheiden arjesta ja elämästä sekä terveydenhuollon ammattilaisille suunnattuja ohjeita, materiaaleja ja oppaita. Näiden lisäksi löysin muutan opinnäytetyön, jotka käsittelevät kaksosten varhaisen vuorovaikutuksen ja yksilöllisyyden tukemista ensimmäisinä ikä vuosina. Ainoa opinnäytetyö, joka liittyy osittain oman opinnäytetyöni aiheeseen, oli Hanna Kankaan ja Riikka Uusitalon vuonna 2009, tekemä opinnäytetyö sisaruussuhteiden tukemisesta suomenkielisessä päivähoitossa.

Käsittelem opinnäytetyössä kaksosten yksilöllisyyden tukemista päivähoitossa. Tämän johdosta opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ovat kaksoset, yksilöllisyys, tukeminen, päivähoito ja kasvattajat. Valitsin työn suunnitteluvaiheessa, että tulen käyttämään päivähoiton työntekijöistä nimitystä ”kasvattajat”. Päädyin tähän nimitykseen, koska päivähoiton työntekijöillä on usein erilaisia ammattinimityksiä, kuten lastentarhanopettaja, lastenhoitaja. Toinen yhteinen nimitys, minkä käyttöä pohdin, oli ”päivähoiton työntekijät”, mutta tämä nimitys voidaan yhdistää myös päiväkodeissa työskenteleviin muihin ihmisiin, kun taas ”kasvattaja” nimityksen kautta pystytään puhumaan päivähoiton ryhmissä työskentelevistä työntekijöistä samalla nimityksellä. Lisäksi koen, että ”kasvattaja” nimitys kuvaa parhaiten työntekijän tekevän kasvatustyötä lapsien kanssa.

Heinosen (2013, 53) tekemässä kaksosiin ja heidän vanhempiin kohdistuneessa väitöskirjassa selviää, että kaksosten vanhemmat kaipasivat ihan konkreettista hoitoapua ja tukea. Tutkimuksessa ilmeni myös, että vanhemmat kokivat huomioivansa lapsiaan paremmin ja yksilöllisemmin, silloin kun saivat tukea eri arjen hoitotilanteisiin. Lisäksi löysin myös Paanasen (2006, 69) tekemän tutkimuksen, jossa tutkittiin keinoja, joilla voidaan lisätä lasten hyvinvointia päivähoiton arjessa. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että vanhemmat odottavat päivähoiton henkilöstöllä olevan ammattitaitoa ja osaamista vastata jokaisen lapsen tarpeisiin ja kiinnittää huomiota yksilölliseen kasvatukseen. Vanhemmat myös odottavat kasvatuskumppanuutta ja avointa vuorovaikutusta lapsen kasvatuksen tukemisessa.

Kaikkien näiden löytämieni tutkimusten ja opinnäytetöiden pohjalta huomasin, että ei ole olemassa vielä sellaista työtä, joka käsittelee kaksosten yksilöllisyyden tukemista päivähoiton kasvattajien puolelta. Koen, että opinnäytetyöni on hyvin ajankohtainen, koska nykyään painotetaan kaikessa ihmisen huomioimista yksilönä ja yksilöllisesti. Toivon saavani opinnäytetyön kautta enemmän ymmärrystä siitä, miten päivähoiton kasvattajat varmistavat jokaisen lapsen huomioimisen sekä millaisia keinoja he käyttävät työssään.

2 KAKSOSET

Kaksosilla tarkoitetaan lapsia, jotka ovat syntyneet saman raskauden seurauksena. Kaksosten fyysisessä kasvussa ja kehityksessä on erityispiirteitä. Etenkin synnytyksen jälkeen, kaksoset ovat pienempiä kuin yksinään syntyneet lapset. Kuitenkin kaksosten kasvu tasoittuu nopeasti, jo vuoden ikäisenä kaksoset ovat saaneet muut lapset kiinni niin painossa kuin pituudessaakin. Lisäksi kaksosilla voi esiintyä muita lapsia enemmän neurologisia poikkeamia, viivästynyttä kehitystä esimerkiksi puheen kehityksessä sekä liikuntavammoja. (Moilanen 2007, 26–27.)

Blairin (2012, 171–172) mukaan kaksosille on tyypillistä halu pyrkiä erottumaan toisistaan. Etenkin jos kaksoset ovat identtiset tai muuten samannäköiset, he joutuvat kilpailemaan ja tekemään paljon työtä erilaisuuden löytämiseksi ja näin kiin-

nittämään vanhempien huomio itseensä. Kuitenkin kaksosilla on yleensä voimakas side toisiinsa. Moilanen (2010, 75) kertoo, että eri tutkimuksissa on huomattu, että kaksosilla on enemmän joustavaa, rakentavaa ja sosiaalista käyttäytymistä ja samalla vähemmän tunne-elämän oireita tai häiriöitä.

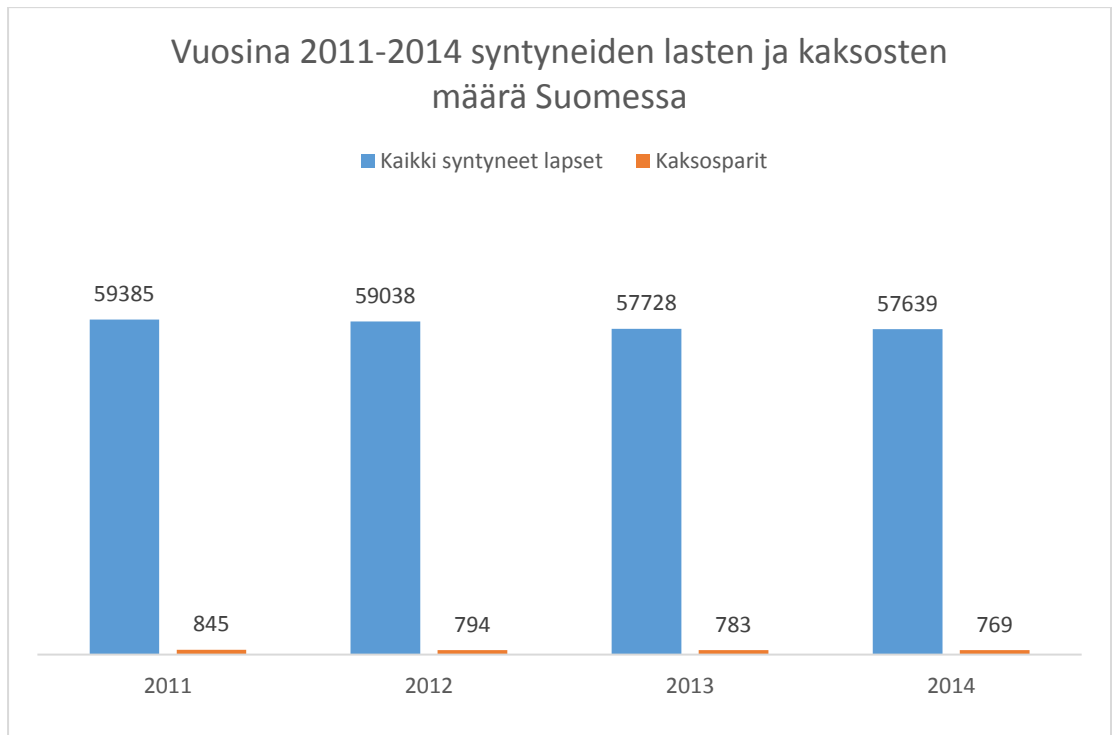
Peninkilampi-Kerolan (2006, 47) tekemä tutkimus on keskittynyt selvittämään, miten kaksosparien välinen suhde vaikuttaa nuoruuteen ja aikuisuuteen. Tutkimuksen tulosten mukaan monesti vanhemmat luulevat kaksosten tarvitsevan enemmän toisiaan kuin kaksoset itse. Kaksosten välisellä vuorovaikutuksella ja yhteisellä ajanvietolla, on myös ollut suuri merkitys kaksosten keskinäiselle riippuvuuden tunteelle. Tämä taas on vaikuttanut siihen, että tiiviisti yhdessä kasvaneet ja olleet kaksoset (toisistaan riippuvaiset), jakavat monesti myös teineinä ja varhaisaikuisina yhteiset harrastukset ja ystävät.

2.1 Kaksosten yleisyys

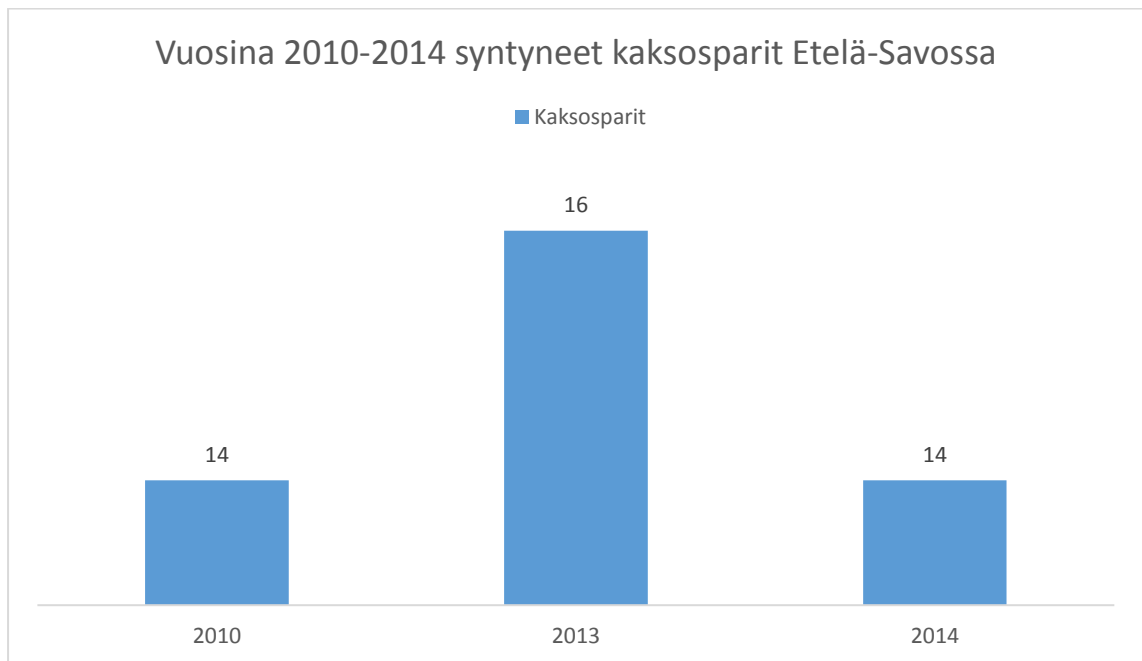
Kaksoisraskaus voi syntyä kahdella eri tavalla. Ensimmäinen vaihtoehto on yleisin, eli lapset kehittyvät kahdesta munasolusta, jolloin he myös ovat epäidenttiset. Toinen ja harvinaisempi vaihtoehto on, että lapset kehittyvät samasta munasolusta, joka on jakautunut kahtia. Tällöin lapset ovat identtiset kaksoset. Kaksosista noin 70 % on epäidenttisiä ja 30 % identtisiä. Yleensä vain noin 20 % kaksosista on saanut alkunsa hedelmöityshoitojen tuloksena. (Odotus ja synnytys 2017.)

Suomessa noin 1,5 % syntymistä on kaksoissyntymiä. Suomeen on syntynyt 2000-luvun aikana vuosittain noin 830-850 kaksosparia. Monikkoraskauksien määrä on kuitenkin laskenut koko ajan. (Karpio 2007, 7) Kuvassa 1. näkyy tällä hetkellä 3-6-vuotiaiden lasten ja kaksosparien määrä koko Suomessa ja kuvassa 2. on vuosina 2011–2014 syntyneiden kaksosparien määrä Etelä-Savossa.

Kuva 1. Vuosina 2011–2014 syntyneiden lasten ja kaksosten määrä Suomessa (Tilastot 2017)

Kuva 2. Vuosina 2010–2014 syntyneet kaksosparit Etelä-Savossa. (Tilastot 2017)

2.2 Kaksostyyppien ja sukupuolten erot

Penninkilampi-Kerolan (2007, 49–50) mukaan tutkimukset ovat vahvistaneet sen, että kaksosparin sukupuolella on merkitystä kaksosten väliseen suhteeseen. Tuosten mukaan tyttö-tyttöparit ovat läheisempiä kuin poika-poikaparit. Etenkin

epäidenttisten poika-poikaparien kohdalla on huomattu, että kaksosuudella ei ole suurta vaikutusta lapsiin. Tyttö-poikaparin kohdalla kaksosuus tuo mukanaan monipuolisuutta, mutta myös kuormittavuutta kaksosten välille. Molemmilla kaksosilla on oma geneettinen perimä ja mielenkiinnon kohteet, mutta myös samalla kaksosten välinen kilpailu on kovempaa ja enemmän piilevänä.

2.3 Sisaruus

Sisarusten välinen side ja suhde ovat yksi pisimmistä ihmissuhteista. Sisarukset ovat yleensä hyvinkin kiintyneitä toisiinsa ja haluavat näin myös auttaa ja tukea toisiaan. (Rotkirch 2014, 188) Lapset kokevat keskinäiset sisarussuhteet merkittävämmäksi kuin aikuiset. Sisarukset osaavat tiedostaa toistensa välisiä asenteita ja rakenteita. Kuten kaikki ihmissuhteet, myös sisarussuhteet kehittyvät, muuttuvat ja muokkautuvat iän ja elämäntilanteiden myötä. (Kaulio & Svennevig 2006, 11–12) Sisaruussuhteet voivat ajan ja iän myötä kulkea läheisyydestä aina kylmään ja suureen etäisyyteen. Sisarusten välinen kiintymys on suurta, joka myös mahdollistaa ailahtelut ja rajutkin suhteen heilahdukset, koska se rakentuu kiintymykselle ja perhe- sekä vertaissuhteille. (Rotkirch 2014, 183.)

Etenkin kaksosten välinen suhde on Heikinheimon (2007, 14) mukaan erittäin vahva ja joillekin kaksosille erittäin tärkeä. Jotkin kaksoset voivat olla niin riippuvaisia toisistaan, että erillään oleminen voi olla mahdotonta. Yleensä toinen kaksosista on hallitsevampi ja huolehtivaisempi. Tällöin toisen lapsen tarpeet ja tunteet voivat jäädä varjoon, sekä hänen omatoimisuus hävitä. Lisäksi kaksosille on tyypillistä se, että sisaruksen puolesta voidaan puhua ja tehdä asioita, mikä vähentää kummankin lapsen itsenäisyyttä. Penninkilampi-Kerola (2007, 42) painottaakin, että vanhemmilla ja kasvattajilla on suuri merkitys ja vastuu kaksosten välisen suhteen säätelijöinä.

3 KAKSOSTEN KASVU JA KEHITYS

Moilanen (2010, 74-75) kertoo kaksosten kasvatukseen liittyvän joitakin erityispiirteitä. Koska kaksoset syntyvät usein keskosina, ovat he myös yleensä hieman

pienempiä kuin muut lapset lapsuusaikana. Myös monikkoraskauksien ja -synnytysten riskiolosuhteet myötä, kaksoslapsilla esiintyy hieman enemmän neurologisia poikkeuksia. Vaikka kaksosilla onkin huomattu olevan enemmän kasvuun ja kehitykseen liittyviä poikkeuksia, ovat nekin hyvin harvinaisia. Lisäksi on huomattu tutkimuksissa, että kaksosten kielenkehitys voi olla hitaampaa. Tämän syyksi on arvioitu vähäisempi aikuiskontakti ja kaksosten välinen viestintä, joka voi tapahtua jopa täysin sanattomasti tai kaksosten luomalla omalla kielellä.

Lipponen (2010, 12–18) kertoo, että kaksoslasten yksilöllisyyden huomioiminen kasvatuksessa korostuu entisestään. Kaksoslasten oman identiteetin rakentumisen vuoksi, on tärkeää kasvattaa ja kohdella kumpaakin lasta omana yksilönä. On myös tärkeää ymmärtää, että lasten erillisyyden tukeminen tukee lapsen myöhempää kasvua esim. koulun aloitusta ja omista asioista huolehtimista. Myös Moilanen (2007, 27) kertoo, että kaksosten yksilöllinen kasvatusta ja yksilöllisyyden tukeminen tulisi aloittaa jo pienestä pitäen.

Lapsen ollessa noin 2-3-vuotias, alkaa hänen psykologinen tietoisuus itsestään kasvaa. Tällöin lapsi osaa alkaa osata puhua ja kuvata itseään. Lisäksi lapsi alkaa ymmärtää omaa ja muiden ihmisten rooleja sekä yrittää käyttäytyä ja toimia kuin muut. Lapsi alkaa ymmärtää niitä asioita, jotka ovat hänelle itselleen tärkeitä ja määrittelemään omaa osaansa maailmassa. Kun lapsi lähenee viiden vuoden ikää, hän tuntee kuuluvansa sosiaaliseen ympäristöön ja ottaa vaikutteita itseensä oman ympäristön ja siinä olevien ihmisten kautta. Lapsi osaa tiedostaa hänen ympärillään tapahtuvat asiat ja näkee asioita muidenkin näkökulmista. (Keltikangas-Järvinen 1994, 105–108.)

Kaksoslasten kasvatuksessa on erityisen tärkeää, että lapsille syntyy turvallinen kiintymyssuhde vanhempien kanssa. Etenkin jos lapset ovat hyvinkin samanlaisia ja -näköisiä on vaarana, että lapsia ei kohdata omina yksilöinä. Monesti kaksoset saattavatkin luulla, että ”minä” tarkoittaa häntä itseään, että myös kaksossisarusta. Turvallisen kiintymyssuhteen kautta lapsi pääsee tutkimaan omaa ympäristöään, eikä ole vain kiinni vanhemmassa. Samalla kuin lapsen ja vanhemman

välille syntyy kiintymyssuhde, myös kaksossisarukseen syntyy kiintymyssuhde. (Penninkilampi-Kerola 2007, 40.)

Kaksosten välinen suhde voi erota voimakkaasti kaksosparien välillä. Joidenkin parien kohdalla voi olla voimakasta kumppanuutta, ystävyyttä ja toisen auttamista, kun taas toisilla enemmän riippuvuutta, kinastelua ja kateutta. Myönteisin suhde kaksosten välillä tukee molempien identiteettiä yksilönä ja kaksosena. Tällöin lapset tuntevat itsensä voimakkaaksi ja vahvaksi niin yhdessä kuin erillään. Kaksosten väliseen suhteeseen kuuluu usein myös keskinäistä kilpailua. Kaksosten välisessä riitelyssä voi esiintyä erilaisia syitä ja piirteitä. Monesti riitelyn takana voi olla väsyminen ja kyllästyminen, koska toisen kanssa vietetään niin paljon aikaa yhdessä. Tämän takia kaksosille onkin hyväksi olla välillä erillään toisistaan. (Lipponen 2010, 22–23.)

Kaksoslapsien kasvatuksessa on vanhempien mietittävä erilaisia hoitovaihtoehtoja. Hoitovaihtoehtojen valintaan vaikuttaa usein eniten perheen kokonaistilanne, kuten lasten ikä, sosiaaliset kontaktit perheen ulkopuolella ja vanhempien mahdollisuudet jäädä kotiin hoitamaan lapsia. Kun kaksoset aloittavat päivähoitossa, on vanhempien ja päivähoiton kasvattajien välisellä yhteistyöllä suuri merkitys. Päivähoiton kasvattajien on tärkeää tutustua hyvin kaksosiin ja heidän perheeseen. Kaksosille kuten myös muille lapsille, on tärkeää nimetä lähiaikuinen, jonka kanssa voidaan keskustella ja päättää lasta koskevista asioista. On myös mietittävä menevätkö, lapset samaan vai eri ryhmään. Samassa ryhmässä ollessa kaksoset voivat olla tukemassa toisiaan. Kuitenkin joissakin tilanteissa toisen sisarusen läsnäolo voi aiheuttaa myös ahdistusta ja kilpailua. (Lipponen 2010, 40–41.)

Moilanen (2010, 75) kertoo, että kaksosilla esiintyvät psyykkiset oireet eroavat osittain muiden lasten oireista. Oireisiin voi osittain vaikuttaa mahdolliset neurologiset tekijät, kuten kehityksen ja tarkkaavaisuuden häiriöt. Psyykkisiin oireisiin voi vaikuttaa myös kaksosten välinen suhde ja etenkin toistensa riippuvuus. Riippuvuus voi ilmetä ongelmallisena, mutta samalla antaa kaksosille mahdollisuuden

turvautua toiseen vaikeina hetkinä. Jolloin se voi olla myös mielenterveyttä vahvistava tekijä.

Penninkilampi-Kerola (2007, 46) kertoo, että vanhempien ja kasvattajien on oltava tietoisia mahdollisesta kaksosten välisestä riippuvuudesta. Aiemmin onkin ollut huolta, että kaksoset eivät välttämättä pystyisi luomaan sosiaalisia suhteita tai muodostamaan omaa yksilöllistä identiteettiä ja persoonallisuutta, jos he ovat liian riippuvaisia toisistaan. Etenkin lasten samankaltaisuus voi lisätä riippuvuutta. Myös tilanne, jossa kaksosia kohdellaan yhtenä yksikkönä ja kokoaikainen yhdessä olo voivat vahvistaa kaksosten tuntemaa riippuvuutta. Moilanen (2010, 76) kertoo kaksosten väliseen riippuvuuteen seuraavia seikkoja: lapsi tuntee olevansa kokonainen vain kaksoissisaruksensa läsnä ollessa, lapsi ei osaa tai pysty luomaan uusia kaveri- ja ihmissuhteita ilman kaksoissisarustaan, lapsi ei kykene olemaan erossa kaksoissisaruksestaan sekä lapsen tekemät valinnat eivät ole hänen yksilöllisesti tekemät.

Lipponen (2010, 15–19) kertoo kaksosten tottuneen yleensä siihen, että kaikki tavat ja asiat jaetaan keskenään. Siksi olisikin hyvä opettaa molemmille, että kaikkea ei ole pakko jakaa tai tehdä samalla tavalla. Tämä opettaa lapsille myös toisten omaisuuden kunnioittamista. Kaksosten kasvatuksen kulmakivenä tulisikin olla tasapuolisuus. Tasapuolisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki asiat tulisi tehdä samaan aikaan ja samalla tavalla. Samalla voi kuitenkin olla hyvä käsitellä sitä, miksi toinen lapsista sai esimerkiksi uudet kengät ja toinen ei.

Parker ja Stimpson (2004, 243) kertovatkin, että kaksoslapset ovat erittäin tarkkoja huomaamaan ja vertailemaan vanhempien epätasapuolisuutta. Kaksosten kasvatuksessa on myös kiinnitettävä huomiota siihen, ettei toinen kaksosista dominoi liikaa toista. Etenkin tyttö-poikapareissa tytöt ovat usein dominoivia. Vaikka kaksosten kasvatuksessa onkin enemmän työtä yhden lapsen kasvatukseen verrattaessa, on tärkeää muistaa kannustaa, kehua ja osoittaa hellyyttä kumpaakin lasta kohtaan erikseen.

4 IHMISEN YKSILÖLLISYYS

Keltikangas-Järvinen (2015, 40) kertoo ihmisen yksilöllisyyden selittyvän temperamentin ja persoonallisuuden kautta. Raina ja Haapaniemi (2005, 9–10) kertovat yksilöllisyyden tarkoittavan jokaisen ihmisen omia piirteitä, arvoja, toimintatapoja, persoonallisuutta ja taustoja sekä kehitystä ja kasvua. Kirveslahti ym. (2014, 139–140) kertovat temperamentin ja näin ollen ihmisen yksilöllisyyden olevan melko pysyvä osa ihmisen persoonallisuutta. Jotta lasta voidaan kasvattaa yksilöllisesti, on tärkeää ymmärtää ja huomioida jokaisen lapsen temperamentti ja muut ominaispiirteet, jotta lapsen kasvua ja kehitystä voidaan tukea oikealla tavalla.

Vanhempien kasvatustavalla onkin Blairin (2012, 162) mukaan suuri vaikutus lapsen luonteeseen ja sen kehitykseen. Vaikka lapset olisivatkin syntyneet samaan aikaan ja näyttäisivät samalta, on erittäin tärkeää, että vanhemmat ja muut kasvattajat pyrkisivät tuomaan esiin molempien lasten omia piirteitä ja ainutlaatuisuutta. Etenkin kaksosten kohdalla tulisi välttää heidän kutsumistaan kaksosiksi. Kummankin lapsen yksilöllisyyttä voidaan vahvistaa pukemalla ja esittelemällä heidät eri tavalla. Näin voidaan tuoda esiin molempien lasten parhaat puolet ja vahvuudet. (Blair 2012, 173–174.)

Jos lapsien kasvatuksessa kohdellaan kaikkia samalla tavalla tai jos lapsien eroja vertaillaan liikaa, tulevat ne vaikuttamaan suuresti lapsen omaan käsitykseen itsestään ja hänen sisaruksistaan. Lapsi voi kokea, ettei häntä nähdä tai arvosteta omana itsenään. Joka taas voi aiheuttaa vihaa ja katkeruutta sisaruksia kohtaan. Näin ollen jokaista lasta tulisi kohdella omana yksilönä, joka on ainutlaatuinen ja erityinen omalla tavallaan. (Parker & Stimpson 2004, 171–172.)

4.1 Temperamentti, persoonallisuus ja identiteetti

Temperamentilla tarkoitetaan yksilön käyttäytymistyyliä ja reaktiotapoja eri tilanteisiin ja ympäristöihin. Temperamentin ja persoonallisuuden erona on, että persoonallisuus muodostuu ympäristön vaikutuksista, kun taas temperamentin piir-

teet alkavat näkymään jo varhaisessa vaiheessa; jo ennen kuin ympäristö on voinut vaikuttaa niihin. Temperamentti muokkautuu lapsen kasvatuksen, yhteisön, ympäristön ja kulttuurin mukaan. (Keltikangas-Järvinen 2015, 36.)

Ihmisen persoonallisuuden voi Rainan ja Haapaniemen (2005, 20) mukaan jakaa viiteen osa-alueeseen: persoonan laatuun, eli miten ihminen suhtautuu ja reagoi asioihin, psyykkisiin puolustusmekanismeihin, eli pyrkimyksiin piilottaa tai vältellä häntä ahdistavia tekijöitä tai asioita, ympäristön odotuksiin ja omiin pyrkimyksiin vastaamiseen, arvopäämääriin sekä erilaisiin lahjakkuuden osa-alueisiin. Kun taas Järvinen, Laine & Hellman-Suominen (2009, 38) kertovat persoonallisuuden koostuvan fyysisistä, psyykkisistä, sosiaalisista, seksuaalisista, henkisistä/henkellisistä ja moraalisisista osa-alueista.

Keltikangas-Järvinen (2015, 144–145) kertoo, että lapsen temperamentilla voi olla paljonkin vaikutusta tapaan, jolla lasta voidaan kasvattaa. Jos kasvattaja mieltää lapsen ja oman temperamenttinsa samanlaisiksi, voi hän ymmärtää jo pienenkin eleen kautta lapsen tarpeet. Samalla kuitenkin samanlaisten ja erilaisien temperamenttien törmäykset, voivat aiheuttaa vaikeuksia ja ongelmia kasvatukseen sekä lapsen ja kasvattajan väliseen toimintaan.

Keltikangas-Järvinen (1994, 109–110) kertoo, että ihmisen tietoisuus omasta itsestään kehittyy vaiheittain. Tietoisuuden rakentuminen alkaa fyysisten ominaisuuksien mukaan. Lapsen persoonallisuus ja toiminta ovat aluksi yhdessä, jolloin lapsi saattaa olettaa, että kaikki ajattelevat ja tuntevat samalla tavalla. Kun lapsi on saavuttanut tietoisuuden omasta itsestään ja omista tunteistaan, lapsi ymmärtää, että kaikki eivät tunne ja ajattele samoista asioista ja tilanteista samalla tavalla. Tällöin lapsi myös osaa havainnoida, lukea ja nähdä asioita, tapahtumia ja ihmisiä omalla tavallaan, joka voi paljonkin erota jonkun toisen tavasta.

Lapsen temperamentti ei ole suoraan yhteyksissä sosiaalisiin ja tunnetaitoihin. Jos lapsen temperamentti mukautuu helposti, on hänen helpompi oppia vuorovaikutustaitoja sekä huomioimaan muiden ihmisten tunteet ja toimintatavat. Kasvattajilla onkin suuri merkitys lapsen tunteiden ja sosiaalisten taitojen opettelussa.

Koska kahta lasta ei voi opettaa ja ohjata samalla tavalla, on kasvattajan tiedettävä ja tunnettava lapsen temperamentti ja persoonallisuus. Kasvattajan tehtävänä onkin myös auttaa lasta löytämään hänen omat persoonallisuuden ja temperamentin laadut. Tällöin lapsi oppii tietämään ja tuntemaan omat selviytymiskeinot, joiden avulla hän pystyy toimimaan itsenäisesti ja ryhmissä sekä olemaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. (Raina & Haapaniemi 2005, 103.)

Carling ja Cleve (2006, 129–130) kertovat ihmisen identiteetin alkavan kehittyä jo hyvin varhain. Identiteettiin kuuluu myös itsetunto, jonka myötä ihminen uskoo ja luottaa itseensä sekä omiin taitoihinsa. Tällöin ihminen tietää omat vahvuutensa kuin myös heikkoudet. Identiteetin ja itsetunnon myötä ihmisellä tulisi olla realistinen näkemys itsestään. Kaulio ja Svennevig (2006, 89) kertovat, että etenkin niillä sisaruksilla, joilla on hyvin pieni ikäero (kuten kaksoset), voi ulkopuolinen paine vaikuttaa siihen, että molemmat nähdään ja mielletään samanlaisiksi tai täysin erilaisiksi persooniksi. Tällä taas on vaikutusta lasten omiin identiteetteihin ja niiden rakentumiseen.

5 YKSILÖLLINEN KASVATUS

Alle kouluikäisiin kaksosiin keskittyneen tutkimuksen tuloksista selviää, että suurin osa kaksosten vanhemmista ei ole osannut kiinnittää tarpeeksi huomiota lasten yksilöllisyyden tukemiseen. Vanhemmat kokivat, että he eivät saaneet tai tiedneet konkreettista keinoa, joilla vahvistaa yksilöllisyyttä. (Lipponen 2009, 70) Myös Heinosen (2013, 75-78) tekemästä väitöskirjasta ilmenee, että kaksosten vanhemmat toivoisivat enemmän apua ja tukea kaksosten hoitoon neuvolasta ja muilta ammattilaisilta.

Perheissä, joissa on useampi kuin yksi lapsi, on tärkeää, että kaikkia lapsia kasvatetaan ja kohdellaan samalla tavalla ja tasa-arvoisesti, mutta kuitenkin yksilöllisesti. Koska jokaisen lapsen kasvu ja kehitys tapahtuvat yksilöllisesti, yksi ja sama kasvatustapa ei voi toimia jokaiseen lapseen. (Keltikangas-Järvinen 1994, 165–166) Penninkilampi-Kerola (2007, 43) kertoo, että etenkin kaksosten kasvatuksessa voi olla tunne siitä, että lapsia tulisi kasvattaa täysin samalla tavalla.

Lapset voidaan myös mieltää ja nähdä samanlaisina eli toisin sanoen lapset niputetaan yhdeksi, vaikka heidän välillään olisikin suuria eroja. Tämän takia omatahtoisen tekemisen ja olemisen mahdollistaminen olisikin tarpeellista, koska se mahdollistaa lapsen oman kehityksen eteenpäin menemisen.

Alasuutari (2004, 18) kertoo lapsien yksilöllisyyden olevan nykyään varhaiskasvatuksen keskeinen lähtökohta. Lapsen omat tunteet, ajatukset ja kiinnostumisen kohteet ovat toiminnan keskiössä. Myös Keltikangas-Järvinen (1994, 167) kertoo, että yksilöllinen kasvatus tarkoittaa lapsen ajatusten ja mielipiteiden kuulemistä ja niiden toteuttamista yhdessä. Käytännössä tämä näkyy siinä, että ryhmissä tapahtuva kasvatus perustuu ja toteutetaan jokaisen lapsen yksilöllisten lähtökohtien mukaan (Alasuutari 2010, 17).

Kalliala (2008, 22) nostaa esille, että päivähoitossa yksilöllistä kasvatusta voidaan ajatella myös lapsilähtöisyyden kautta. Lapsilähtöisyyden kautta annetaan lapselle mahdollisuus toimia omalla tavallaan, eli yksilöllisesti, jolloin lapsen omia toimintatapoja kunnioitetaan ja tarpeisiin vastataan. Jotta kasvatus voisi olla lapsilähtöistä, on jokainen lapsi huomioitava yksilönä, eikä vain ryhmän jäsenenä. Lapsen tavoitteet, toiminnan sisältö ja menetelmät lähtevät tällöin lapsesta itseltään. Heikan ym. (2012, 55) mukaan päivähoitossa yksilöllisyyden voi varmistaa sillä, että kasvattajat kykenevät joustamaan tilanteiden mukaan ja ottavat lapsen mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Järvisen, Laineen & Hellman-Suomisen (2009, 36) mukaan lapsilähtöisellä kasvatuksella voidaan edistää lapsen sopeutumista ja suoriutumista koulussa sekä tukea lapsen itsetuntoa.

Keltikangas-Järvinen (2015, 203–104) sanoo, että yhteiskunnassa nähdään monesti, että lapsen sukupuolella on vaikutusta siihen, miten eri asioihin puututaan ja kuinka lapsen erilaisia luonteenpiirteitä hyväksytään ja vahvistetaan. Yleisesti kuitenkin on tutkittu ja huomattu, että tyttöjen ja poikien temperamenttien välillä ei ole selkeitä eroja. Tämän myötä tytöille ja pojille onkin asetettu erilaiset luonne- ja toimintaodotukset. Etenkin kasvatuksessa olisi hyvä pohtia näiden odotusten merkitystä lapseen, jos ne vaikeuttavat lapsien kasvua ja kehitystä.

Moilanen (2010, 76) kertoo, että kaksosten kohdalla yksilöllistä kasvatusta tukee vanhempien ja kasvattajien tapa huomioida kummankin lapsen oma temperamentti ja yksilölliset valinnat. Lisäksi hänen mielestään olisi suotavaa käyttää kaksoset neuvolassa yksitellen. Tällöin molemmat lapset huomioidaan tasavertaisesti ja yksilöllisesti. Kaksosten kasvatuksessa on myös muistettava, että monesti toinen kaksosista on dominoivampi, jolloin etenkin vanhempien ja päivähoiton kasvattajien tulisi myös huolehtia alistuneemman kaksosen huomioimisesta ja tukemisesta.

6 PÄIVÄHOITO

Etenkin kaksosten kohdalla päivähoidolla ja siihen liittyvillä valinnoilla ja päätöksillä voi olla suurikin merkitys lasten kasvuun ja kehitykseen sekä yksilöllisyyden tukemiseen. Jo päiväkodin aloituksessa nousee esiin pohdinta siitä, toteuttaanko kaksosten hoito samassa- vai eriryhmissä. Olisikin hyvä keskustella asiasta jo hyvissä ajoin eri toimijoiden kanssa, kuten erimerkiksi neuvolan kanssa. (Heikinheimo 2007, 15.)

Lipponen (2010, 42) kertoo, että laki ei määrittele sitä, miten kaksoset tulisi sijoittaa päivähoitoon. Tärkeintä olisi, että vanhempien ja päivähoiton näkemykset olisivat yksimieliset. Vanhemmat ja päivähoiton kasvattajat voivat esimerkiksi sopia, että lapset eriytetään ryhmän sisällä eri toimintoihin ja ympäristöihin. Päivähoiton alussa olisi kuitenkin tärkeää antaa kaksosten toimia yhdessä, jolloin nähdään heidän keskinäistä suhdetta ja toimintaa ryhmässä. Vanhempien olisi myös hyvä auttaa päivähoiton kasvattajia tunnistamaan kaksosten väliset erot.

Päivähoiton tarkoituksena on Ovaskan (2004, 59) mukaan vahvistaa lasten ja vanhempien hyvinvointia ja tukea vanhempia keskustellen, opastamalla ja kuuntelemalla lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa. Jokaisen lapsen varhaiskasvatus kokonaisuus ja sen sisältö muodostuvat kolmesta tasosta; valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lapsen omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Varhaiskasvatustalain (36/1973) 2a §:ssä sanotaan, että päivähoidon on edistetävä jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tunnistettava jokaisen lapsen yksilöllinen tuen tarve ja järjestää tarkoituksemukaista tukea. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 11.) painotetaan, että jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee merkitä lapsen omat vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, lisäksi sen tulee vastata lapsen henkilökohtaisiin tarpeisiin ja tukea lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia.

Keltikangas-Järvinen (2015, 40) näkee, että vaikka lasten kasvatuksessa painotetaan lapsien yksilöllisyyttä, on kuitenkin tavoitteena saada kaikki lapset toimimaan ja sisäistämään elämisen mallit samalla tavalla. Hänen mielestään yhteiskunta ei voi toimia, jos kaikki ovat yksilöitä. Alasuutari (2010, 150) kertoo, että päiväkotien toimintaperiaatteet ja -tavat sekä säännöt perustuvat usein yhteiskunnallisesti hyväksytyihin tapoihin. Nämä rutiininomaiset tavat ja periaatteet ohjaavatkin päivähoidon jokapäiväisiä toimintoja sekä kasvattajien, lasten ja vanhempien omia toimintatapoja. Usein myös on tapana ajatella ja ymmärtää asioita tällä yhdellä ja samalla tavalla.

Päivähoidon lapsiryhmät voidaan rakentaa monella tavalla. Niissä voidaan huomioida lasten ikä, sisaruussuhteet ja erilaiset tuen tarpeet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 17). Ritmala ym. (2010, 197.) kertovat, että lapset kokevat päivähoitossa tärkeäksi kaverisuhteet. Lapset haluavat myös enemmän yhteistä aikaa leikkiä ja toimia omaehtoisesti kasvattajien kanssa sekä mahdollisuuksia valita itse mitä haluaisivat tehdä. Lapsien mielestä kasvattajien tulisi olla iloisia ja ymmärtää lapsia, mutta myös auttaa ja asettaa rajoja.

Alasuutarin (2010, 192.) tutkiessa varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöä päiväkotien arjessa, hän huomasi, että varhaiskasvatussuunnitelmat ohjaavat ja muodostuvat lopulta kuitenkin hyvin vähän määrän päivähoidon kasvatustoimintaa. Hänen mielestään varhaiskasvatussuunnitelmat saattavat ohjata enemmän lasten vanhempien kasvatustoimintaa kuin päivähoitoryhmän sisäistä suunnitelmallista kasvatustoimintaa.

Turjan (2012, 43) mukaan lapset tulisi nähdä aktiivisina toimijoina, jotka vaikuttavat päivähoiton arkeen ja toimintaan. He hakevat ja etsivät omaa paikkaansa ja rooliaan ryhmässä ja päivähoidossa. Lapset rakentavatkin omaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa ja sen tarjoamien virikkeiden kautta. Tämän takia Heikan ym. (2012, 56) mukaan on tärkeää ottaa koko lapsen kasvatusympäristö huomioon, kun arvioidaan lasta ja hänen kasvua ja kehitystä. Lisäksi on tärkeää huomioida kasvattajan ja muiden aikuisten toiminnan vaikutus. Heinämäen (2004, 22) mukaan tilanteissa, joissa lapsen tuen tarvetta arvioidaan, on tärkeää huomioida lapsen toimintakyky ja -mahdollisuudet toimia erilaisissa kasvatustilanteissa. Tärkeää on myös määritellä ja arvioida lapsen kehitystä ja käyttäytymistä laaja-alaisesti. Näin voidaan määritellä se, mikä on lapsen yksilöllinen tuentarve ja mitkä ovat hänen yksilöllistä kehitystä ja persoonallisuuden piirteitä.

Ritmala ym. (2010, 65–72) mukaan ihmisen kehitykseen vaikuttavat kolme tekijä ovat kypsyminen ja perimä, ympäristö ja oma suuntautuneisuus sekä aktiivisuus. Ihmisen kehitystä ja kypsymistä säätelee ensisijaisesti ihmisen synnynnäiset tekijät, eli perimä. Jokaisen lapsen kasvu ja kehitys tapahtuvat yksilöllisesti, jolloin myös kypsyminen tapahtuu omaa tahtia. Näistä tekijöistä muodostuvat myös herkkyyks- ja kriittiset kaudet. Herkkyykskausien aikana lapsi on herkkänä erilaisille ympäristön ärsykeille, kuten uuden oppimiselle. Kun taas kriittisillä kausilla tarkoitetaan ajanjaksoja, jolloin lapsen on saatava tiettyjä ärsykeitä, jottei hänen kehityksensä vaurioituisi, esimerkkinä voidaan pitää kävelemään ja puhumaan oppimista. Ympäristötekijät voidaan jakaa fyysisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin ja kulttuurillisiin ympäristöihin. Ympäristö voi joko tukea ja edistää tai haitata lapsen kehitystä. Vaikka ympäristöllä onkin suuri merkitys, ohjaa kuitenkin ihmisen oma aktiivisuus ja suuntautuneisuus hänen kasvua ja kehitystä. Mitä enemmän ihminen on tietoinen mahdollisuudestaan tehdä ja kokea, sitä enemmän hän harjoittelee, arvioi, tiedostaa ja ymmärtää omaa suuntautuneisuuttaan ja voi kehittää sitä.

Koska päivähoito toteutetaan ryhmissä, on lasten osallisuudella ja osallistumisella suuri vaikutus. Osallisuus kuuluu suuressi yhteisöllisyyteen, jonka kautta

lapsi on osana ryhmää ja aktiivisessa kanssa käymisessä, niin lasten kuin myös aikuisten kesken. (Turja 2012, 47.) Ryhmän toiminnan ja suunnitelman laadintaa vaikeuttaakin lasten yksilöllisten tavoitteiden ja jokaisen lapsen osallisuuden varmistamisen yhteensovittaminen. Haasteellisuutta lisää vielä entisestään se, jos päivähoitoryhmä on todella suuri. Pienryhmätoiminta antaa tällöin mahdollisuuden ja perustan jokaisen lapsen arviointiin ja havainnointiin. (Heikka ym. 2012, 55.)

Ritmala ym. (2010, 200–204) kertovat, että leikki on lapselle luontaisin tapa toimia ja keskeinen sisältö lapsen päivissä. Siksi leikkiminen onkin tärkeää lapsen kokonaisvaltaisen kehittymisen kannalta. Leikin kautta lapset oppivat uutta, niin itsestään, toisistaan kuin myös ympäristöstään. Tämän takia päivähoitossa onkin tärkeää taata ja mahdollistaa lapsille sellainen ympäristö sisälle ja ulos, jossa hän voi leikkiä. Leikillä on vaikutusta niin motoriikan, kognitiivisuuden, sosiaalisuuden kuin myös persoonallisuuden kehitykseen.

Päivähoidon ryhmä- ja pienryhmä toiminnan suunnittelussa on tärkeää huomioida tietyt asioita. Näitä asioita ovat, lasten näkökulmien huomioiminen ja suunnitteluun mukaan ottaminen. Myös toiminnan aiheen valinnassa olisi hyvä miettiä lasten aikaisempia kokemuksia ja mahdollisuuksia sitoa se johonkin aiempaan asiaan tai jatkaa sitä myöhemmin. Toiminnalle on myös tärkeää asettaa tarkat tavoitteet, aika ja paikka. Lisäksi on osattava hahmottaa tarvittavat tarvikkeet ja varata aikaa etukäteisvalmisteluille. Myös ryhmän koostumus vaikuttaa kasvattajien määrään ja työnjaon suunnitteluun. Kasvattajien tehtävänä on myös johdattaa ja innostaa lapset mukaan toimintaan ja varmistaa oikeanlaisen ilmapiirin toteutuminen. Toimintavaiheeseen kuuluu lasten havainnointi ja mahdollinen dokumentointi. Lopuksi palautteen pyytäminen lapsilta sekä oman toiminnan arvioiminen. (Ritmala 2010, 257-258.)

Turja (2012, 48–52) kertoo, että etenkin päivähoitossa lapsen osallisuus on moniulotteista, joka voi olla suunnitelmallista tai spontaania sekä näkyä erilaisten toimintojen kautta. Lapsen osallisuuteen vaikuttaa niin lasten keskielot kuin myös

lapsen ja aikuisen väliset valtasuhteet. Jos lapsella on tietoa toiminnan tarkoituksesta tai ympäristöstä, tuntee hän myös enemmän voivansa vaikuttaa toimintaan ja näin osallistua siihen. Pienillä lapsilla tämä voidaan mahdollistaa antamalla esimerkiksi vaihtoehtoja. Toinen ulottuvuus käsittää lapsen osallisuuden aiheen ja vaikutuspiirin eli sen ketkä kaikki ovat mukana toiminnassa ja kuinka tilanteessa toimitaan. Osallistuminen ja osallisuus voi olla myös lyhyt- tai pitkäkestoista, asia voidaan tehdä kerran vai useammin. Lisäksi osallisuuteen ja osallistumiseen vaikuttaa mahdollisuudet osallistua asioiden ja toimintojen ideointiin, suunnitteluun ja erilaisten päätösten tekoon sekä ymmärrys resursseista ja mahdollisuuksista tehdä ja toteuttaa asioita. Loppu pelissä kuitenkin lapsen omat tunteet vaikuttavat siihen kokeeko lapsi osallistumista ja osallisuutta.

7 ESIOPETUS

Opinnäytetyössä puolet haastateltavista päiväkotien ryhmistä oli esiopetuksen ryhmiä. Esiopetuksella tarkoitetaan maksutonta opetusta, jota tarjotaan kuusivuotiaille. Esiopetuksen katsotaan olevan toiminnallisesti osa varhaiskasvatusta. Opetuksen tarkoituksena on edistää lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä yhdessä perheiden kanssa. Lisäksi opetuksella pyritään vahvistamaan lapsen sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa. Oppimiseen ja kehitykseen haitallisesti vaikuttavat asiat pyritään havaitsemaan ja ennalta ehkäisemään. (Opetushallitus 2017: Varhaiskasvatus 2017.) Varhaiskasvatukseen kuuluvan esiopetuksen on muodostettava johdonmukainen kokonaisuus, joka tukee lapsen kasvua ja oppimista ja luo perustaa elinikäiselle oppimiselle (Opetusalan ammattijärjestö 2017).

Esiopetuksesta ja sen järjestämisestä määrää Perusopetuslaki (628/1998). Lain 2 luvun 4§:ssä kerrotaan, että kunnilla on velvollisuus järjestää oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta. Kunta voi kuitenkin esiopetusta julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Perusopetuslain (628/1998) 7 luvun 26 a §:n mukaan lapsen on osallistuttava vuosi ennen oppivelvollisuuden alkamista, vuoden kestävään esiopetukseen. Lapsen huoltajan tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsi käy ja osallistuu esiopetukseen.

Perusopetusasetuksen (852/1998) 1 luvun 3-4§:ssä kerrotaan, että esiopetusta tulee antaa vähintään 700 tuntia vuodessa. Opetusta saa olla päivässä enintään 5 oppituntia. Opetusministeriön suosituksen mukaan yhden opettajan eriopetusryhmässä saa olla enintään 13 lasta, mutta jos ryhmässä on toinen koulutettu aikuinen, voi ryhmässä olla 20 lasta (Esiopetuksen järjestäminen 2017.) Esiopetuksen periaatteena voidaan pitää tavoitetta, että esiopetukseen osallistuvat lapset osallistuvat säännöllisesti opetukseen, jolloin asetetut tavoitteet saadaan toteutettua (Esiopetukseen osallistuminen 2017.)

Esiopetus tapahtuu lasten kehitystasoon kuuluvaan, leikinomaisen toiminnan kautta. Toiminnan tarkoituksena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja luoda valmiuksia uuden oppimiselle. Tavoitteena on, että lapsi omaksuu perustietoja ja -taitoja. Esiopetuksen toiminnassa pyritään ottamaan huomioon lapselle mieleisin tapa oppia leikin ja mielikuvituksen kautta. Vastuu opetuksen toteuttamisessa on opettajalla. Opettajien koulutuksena on yleensä lastentarhan- tai luokanopettajan koulutus. Lapsien kannalta opetuksen on oltava tarkoituksenmukaista ja tarpeeksi haasteellista. Opettajan tehtävänä on ohjata lasten oppimista, uuden tutkimista, aktiivista osallistumista sekä kannustaa tiedon hankintaan ja ongelmien ratkaisemiseen. Lisäksi on tärkeää olla vuorovaikutuksessa muiden aikuisten ja lapsiryhmän kanssa. (Esiopetuksen toteuttaminen 2017.)

Esiopetukseen ei kuulu oppiaineiden opiskelu, vaan sitä ohjaa kieli- ja vuorovaikutuksen, matematiikan, etiikan ja katsomuksen, ympäristön- ja luonnontiedon, terveyden, fyysisen ja motorisen kehityksen sekä taiteen ja kulttuurin keskeiset aiheet. Myös esiopetuksen oppimisympäristöllä on suuri merkitys oppimiseen. Ympäristön pitäisi ohjata lasten kasvua ja oppimista monipuolisesti. Lapsilla pitäisi olla mahdollisuus leikkiä, toimia ja saada rauhaa. Myös erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät vaikuttavat oppimiseen. Arviointi kuuluu myös osaksi esiopetusta. Arvioinnin tulisi olla jatkuvaa ja tapahtua vuorovaikutuksessa lapsen ja opettajan välillä. Huoltajille on tärkeää antaa palautetta säännöllisesti, koska yhteistyö kodin ja esiopetuksen välillä on hyvin tärkeää. (Esiopetuksen toteuttaminen 2017.)

8 KASVATTAJA

Ammatillisella kasvattajalla tarkoitetaan ihmistä, joka huolehtii lapsen tarpeista ja on tietoinen lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista ja erityispiirteistä. Kasvattajan toiminta vaikuttaa kasvatettavan eli lapsen toimintaan. Kasvattajan on tärkeää osata pohtia ja tiedostaa omat kasvatustapansa, jotta ne vastaavat nykypäivän hyvää kasvatusta. Kasvattajan onkin tärkeää tukea lasten iloa oppia uusia asioita. (Kirveslahti ym. 2014, 214-215.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 18) mukaan pedagoginen toiminta perustuu kasvattajan ymmärrykseen ja tietämykseen lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kasvattajan on tunnettava lapset ja huomioitava heidän yksilöllinen kasvu ja kehitys. Yksilöllisen kasvatuksen ja kehityksen tukemisen varmistamiseksi kasvattajalta vaaditaan ammattitaitoa huomioida ja havainnoida jokaisen lapsen tarpeet ja kehityksen muutokset. Kasvattajan on osattava havainnoida lapsen kiinnostuksen kohteita ja taitoja kuten, kädentaidot, liikunta ja tiedolliset taidot. Etenkin varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä on myös tärkeää kuvata lasta osana kasvu- ja kehitysympäristöä. (Kaskela & Kronqvist 2008, 30.)

Raina & Haapaniemi (2005, 107) painottavat, että lapsen käytös ja tapa toimia voi olla hyvinkin erilaista kotona kuin päivähoitossa. Kasvattajan onkin tärkeää tietää ja ymmärtää, että jokainen yksilö reagoi ryhmässä toimimiseen eri tavalla. Tämän takia myös tapa, jolla kasvattaja puhuu ja kommunikoi lapsen kanssa on merkityksellistä (Kaskela & Kekkonen 2007, 7). Kasvattajan tehtävänä on ottaa huomioon lapsen luontainen tapa toimia sekä lapsen ikä- ja kehitystaso. Kasvattajan toiminnan tulisi olla johdonmukaista ja oikeudenmukaista. Myös turvallisen erimerkin antaminen ja mahdollisuuden tehdä päätöksiä ovat tärkeitä. Kasvattajan tehtävä ei ole tehdä asioita valmiiksi tai lapsen puolesta, vaan ohjata, neuvoa ja luottaa lapsen toimintaan. Lisäksi kasvattajan on tärkeää antaa lapselle hellyyttä ja hyväksyntää, mutta myös vapautta ja tilaa kasvaa sekä itsenäistyä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 26–27.)

Kasvattajan tehtävänä on arvioida lapsen kasvua ja kehitystä. Lapsen kehityksen arviointi voi tapahtua seuraamalla lapsia ja lapsiryhmiä erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tällöin saattaa olla kuitenkin vaarana se, että kasvattaja näkee ja huomioi sellaisia asioita, joita hän haluaa. Kasvattajan omalla kulttuurisella ja sosiaalisella taustalla onkin vaikutusta siihen, miten hän näkee ja kokee erilaiset havainnot ja tilanteet. Siksi onkin tärkeää harjoitella havainnointia ja ymmärtää omaan toimintaan ja havainnointiin vaikuttavia tekijöitä. (Ritmala ym. 2010, 177.)

Päivähoidossa työskentelevien kasvattajien toiminnan tulisi olla aina tietoista ja suunnitelmallista. Jotta kasvattaja voisi kasvattaa lapsia tietoisesti, on hänen itsensä oltava tietoinen omista kasvatuskäsityksistä, tavoista ja arvoista. Lisäksi kasvattajan on tiedostettava hyvän kasvatustyön tarpeet, niin fyysiset, psyykkiset kuin sosiaalisetkin sekä hänen oma lapsi- ja ihmiskäsitys. (Kirveslahti ym. 2014, 214–215.) Ritmalan ym. (2010, 168–169) mukaan kasvattajalta vaaditaan taitoa, että hän osaa ymmärtää lasten sosiaalista maailmaa ja pystyy näkemään toimintojen mielekkyyden lasten näkökulmien kautta.

9 KASVATUKUMPPANUUS

Varhaiskasvatustilain (36/1973) 2a §:n mukaan päivähoiton yhtenä tavoitteena on toimia yhdessä lapsen vanhempien kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kasvun tukemisessa, sekä tukea lapsen vanhempia kasvatustyössä. Lisäksi lapsen vanhemmilla tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen suunnitteluun (Varhaiskasvatustilain 36/1973, 7b §).

Sinkkonen (2006, 215) kertoo päivähoiton ja lapsen vanhempien välisen yhteistyön olevan välttämättömyys lapsen hyvinvoinnille. Alasuutari (2010, 98) kertoo, että varhaiskasvatustilain keskustelut antavat kasvattajalla ja lapsen vanhemmille mahdollisuuden tutkia ja verrata heidän välisiä ajatuksia ja tulkintoja toistensa asiantuntijuudesta ja kasvatuskäsityksestä. Kaskelan & Kekkosen (2007, 17) mukaan kasvatustilain avulla päästään varmistamaan, että lapsi nähdään, koetaan ja ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Koska kasvatustilain lähtee lapsen omista tarpeista ja hänen etunsa toteuttamisesta, on

tärkeää laittaa lapsen toiminta, kokemukset, tarpeet ja toiveet kasvattajan toiminnan ja havainnoinnin keskiöön.

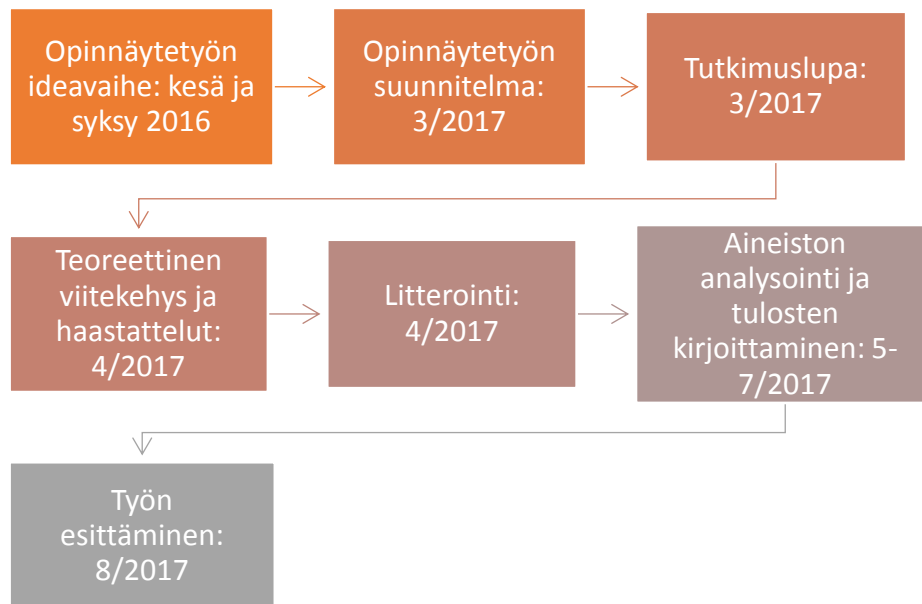
Kaskelan ja Kekkosen (2007, 20) mukaan kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on tuoda kasvattajat osaksi lapsen päivittäiseen hoitoon ja kasvatukseen. Kasvatuskumppanuuden kautta päivähoidon kasvattajat voivat jakaa tietojansa, taitojaan, osaamistaan ja ymmärrystään lapsen kehityksestä ja kasvusta ja tukea ja auttaa vanhempia lapsen tai lapsien kasvatuksessa. Paananen (2006, 69) kertoo tutkimuksessaan vanhempien nostaneen tärkeimmiksi asioiksi turvallisuuden ja perushoidon lisäksi yksilöllisen kasvatuksen ja kehityksen tukemisen. Jotta päivähoidon ja kodin välinen yhteistyö voi toimia, on ymmärrettävä ja kunnioitettava erilaisia perheitä ja perheiden sisäisiä toimintatapoja ja arvoja (Kaskela & Kekkonen 2007, 34). Perheiden tukeminen ja auttamisen keinot määräytyvätkin perheiden omien tarpeiden mukaan (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 15).

10 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Opinnäytetyöprosessini sijoittui ajallisesti vuoden 2016 kesän ja vuoden 2017 syksyn välille. Opinnäytetyö prosessi on kuvattuna kuvassa 3. Aloin pohtia opinnäytetyöni aihetta jo toisen opiskeluvuoden lopussa. Kuitenkin vasta kesällä 2016 aloin toden teolla miettiä itselleni sopivaa aihetta. Päätin jo opintojen alussa, että tulen tekemään opinnäytetyöni itsenäisesti. Tällöin pystyisin päättämään aivan itse työni aiheen ja toteutustavan. Ennen kuin päätin tehdä työn kaksosiin liittyen, mietin myös opinnäytetyötä, joka liittyisi päivähoidon ruokailutilanteisiin ja ruokakasvatukseen. Hylkäsin kuitenkin kyseisen aiheen aika nopeasti, kun huomasin, että kaksosista ja päivähoidon kasvattajista ei ole tehty opinnäytetyötä ammattikorkeakoulun tasolla.

Kun olin saanut opinnäytetyöni ohjaajalta luvan tehdä työni kaksosten yksilöllisyyden tukemisesta, lähdin ottamaan yhteyttä Mikkelin alueen päiväkodeihin, selvittääkseni onko kunnallisissa tai yksityisissä päiväkodeissa kaksosia hoidossa. Kartoituksen kautta selvisi, että Mikkelin alueen päiväkodeista löytyi tarpeeksi ryhmiä, joissa on kaksoset, että voisin tehdä aiheesta opinnäytetyön. Tämän kar-

toituksen myötä sain tiedon niistä päiväkodeista, joissa kävin tekemässä haastattelut. Aluksi minun oli tarkoitus saada opinnäytetyöni suunnitelma esitettyä ennen vuoden 2016 loppua, mutta usean opinnäytetyötä ohjaavan opettajan vaihtumisen myötä, pystyin aloittamaan suunnitelman toteuttamisen vasta helmikuun alussa.

Kuva 3. Opinnäytetyöprosessi

Pääsin esittelemään opinnäytetyöni suunnitelman maaliskuun lopulla, tämän jälkeen lähdin hakemaan työlleni tutkimuslupaa. Lähetin tutkimuslupa pyynnön Mikkelin kaupungin varhaiskasvatusjohtajalle ja sain tutkimusluvan huhtikuun alussa. Haastatteluihin osallistui myös yksityisen päiväkodin kasvattajia, joten hain erikseen tutkimuslupaa kyseisen päiväkodin johtajalta. Lisäksi pyysin erikseen jokaiselta haastatteluun osallistuvalla kasvattajalta haastatteluluvat.

Odottaessani tutkimuslupaa, aloin kerätä aineistoa työni teoreettista viitekehystä varten. Ennen haastatteluita kirjoitin teoreettista viitekehystä valmiiksi, jolloin pystyin tarkentamaan haastatteluiden teemoja ja tutkimuskysymyksiäni. Ennen haastatteluita, olin vielä yhteydessä päiväkotiryhmiin ja lähetin heille opinnäytetyöni suunnitelman, jossa näkyi myös haastatteluni teemat. Sain sovittua haastattelut nopeasti ja hoidin kaikki haastattelut kahden viikon sisällä. Haastattelupaikkoina

toimi päiväkotien omat tilat. Ennen haastatteluiden aloitusta näytin haastateltaville saamani tutkimusluvan ja pyysin heiltä vielä henkilökohtaiset haastatteluluvat kirjallisesti. Lisäksi painotin, että haastattelu on täysin vapaaehtoista ja haastattelun voi keskeyttää milloin tahansa.

10.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kananen (2014, 16-18) kertoo, että laadullisella tutkimusmenetelmällä pyritään selvittämään, miten tutkimukseen osallistuvat tuntevat tai näkevät kyseessä olevan tutkittavan ilmiön. Laadullisille tutkimuksille oleellista on myös pieneen kohderyhmään keskittyminen. Tutkimusmetodia valittaessa tulee Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 34–35) mukaan miettiä menetelmän soveltuvuutta, tarkkuutta ja luotettavuutta.

Tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua. Eskola ja Vastamäki (2015, 27–28) kertovat teemahaastattelun olevan yksi tapa kerätä laadullista tietoa ja aineistoa. Teemahaastattelu sopii Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 48) mukaan parhaiten tutkimusmenetelmäksi, silloin kun haastattelun avulla on tarkoitus saada tietoa ja aineistoa, jonkin tietyn teeman kautta. Lisäksi teemahaastattelua käyttämällä voidaan tuoda ilmi jokaisen yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita käsiteltävää teemaa kohtaan.

Koska tavoitteenani oli saada selville päivähoiton kasvattajien ajatuksia ja kokemuksia kaksosten kanssa työskentelystä ja heidän näkemyksiään yksilöllisyyden tukemisen keinoista ja tärkeydestä, päätin jo varhaisessa vaiheessa käyttää teemahaastattelua aineiston keruumenetelmänä. Kuitenkin ennen haastatteluiden aloittamista, aloin kyseenalaistaa omaa valintaani. Jäin miettimään, olisiko ehkä sittenkin helpompi kerätä aineisto esimerkiksi kyselylomakkeilla. Hylkäsin kuitenkin nopeasti kyselylomakkeen käytön, koska ymmärsin, etten pysty saamaan sen avulla yhtä laajasti tietoa tutkittavasta aiheesta. Lisäksi olisi voinut olla vaarana, että kyselylomakkeen kysymyksiä olisi voitu ymmärtää eritavoilla, jolloin taas aineiston luotettavuus olisi kärsinyt.

10.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten päivähoidon kasvattajat tukevat kaksosten yksilöllisyyttä. Tämän pohjalta asetin tutkimuskysymyksiä:

1. Miten päivähoidon kasvattajat tukevat ja huomioivat kaksosten yksilöllisyyttä?

1.1. Miten päivähoidon kasvattajat huomioivat ja ymmärtävät kaksosuu-
tuomat erityispiirteet kasvatuksessa?

1.2. Tuoko lasten kaksosuus jotain erityistä tai huomioitavaa kasvattajien
omaan toimintaan?

Miettiessäni tutkimuskysymyksiä minun täytyi ensin miettiä tarkasti, mihin asiaan ja kysymykseen haluan vastauksia. Tutkimuskysymysten oikeanlainen asettelu olikin mielestäni yllättävän haastavaa. Saatoin ajatella, että tietyillä kysymyksillä saisin aiheeseen liittyvät vastaukset, kun taas muut ihmiset saattoivat ymmärtää kysymykset eri tavalla kuin minä. Tutkimuskysymyksiä miettiessä oli tärkeää huomioida, että kysymykset reunustaisivat opinnäytetyöni aiheen niin, ettei se pääse laajenemaan tai sisältö käsittelisi aihetta sen vierestä.

Lisäksi oli tärkeää miettiä, että kysymykset varmasti koskisivat päivähoidon kasvattajien toimintatapoja, joilla he tukevat ja huomioivat kaksosten yksilöllisyyden. Pelkäsin, että väärällä tavalla asetetut tutkimuskysymykset voisivat myös ohjata opinnäytetyöni tuloksia kohti jotain tiettyä, odotettua tuloksia päin, vaikka niin ei saisi tapahtua. Tutkimustuloksilla on oltava mahdollisuus olla jotain sellaista, mitä ei odottaisi tai sellaista mitä voikin odottaa, mutta työssä ei saisi näkyä minun omat odotukset.

10.3 Aineiston kerääminen

Kun olin saanut asetettua opinnäytetyöhön sopivat tutkimuskysymykset ja tutkimusluvan varhaiskasvatusjohtajalta, lähdin keräämään opinnäytetyön tutkimusaineistoa, haastatteleamalla Mikkelin alueen päiväkotien kasvattajia. Opinnäytetyötä varten tein 5 erillistä haastattelua, joissa haastattelin viiden eri ryhmän kuutta

kasvattajaa. Yksi haastatteluista oli ryhmähaastattelu, johon osallistui kolme kasvattajaa, kolmesta eri lapsiryhmästä. Lisäksi yhdestä ryhmästä osallistui kaksi kasvattajaa, joita haastattelin erikseen. Kaikki työntekijät, joita haastattelin, työskentelivät sellaisissa päiväkotiryhmissä, joissa oli kaksoset hoidossa. Haastatteluiden avulla lähdin selvittämään, miten kasvattajat tukevat ja huomioivat kaksosten yksilöllisyyttä.

Ennen haastatteluiden alkua näytin tutkimukseen osallistuneille kasvattajille saamani tutkimusluvan, pyysin heitä vielä erikseen allekirjoittamaan haastatteluluvat. Haastatteluluvissa kerroin, että nauhoitan haastattelut ja tulen käyttämään haastattelumateriaalia opinnäytetyöni tutkimusaineistona. Painotin jokaiselle tutkimukseen osallistuneelle kasvattajalle, että tulen kirjoittamaan tutkimustulokset niin, että niistä ei voit tunnistaa heitä. Lisäksi kerroin tuhoavani haastattelu nauhoitteet litteroinnin jälkeen. Haastatteluihin osallistuneilla oli myös mahdollisuus keskeyttää haastattelut, milloin tahansa sekä päättää itse ennen haastatteluita, haluatko osallistua siihen.

10.4 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostui aluksi nauhoitetuista päivähoiton kasvattajien haastatteluista. Haastattelut tehtiin huhtikuussa 2017, kahden viikon aikana. Haastatteluiden myötä tutkimusaineistoksi tuli yli 3,5 tuntia nauhoituksia. Haastattelut kestivät keskimääräisesti noin puoli tuntia. Haastatteluiden jälkeen aloitin litteroinnin, johon käytin suuren määrän aikaa. Yhden haastattelun purkamiseen meni keskimäärin noin 6 tuntia. Pyrin litteroimaan aineistot aina mahdollisimman nopeasti, viimeistään seuraavana päivänä, että haastattelut olisivat vielä mahdollisimman tuoreena mielessä. Aluksi litteroin nauhoittelut sanasta sanaan tietokoneelle. Jälkeenpäin poistin aineistoista ylimääräiset sanat.

Hirsjärvi ja Hurme (2011,141) kertovat, että mikäli aineisto on kerätty teemahaastattelua käyttäen, tulee haastattelut litteroida teemoittain. Koska aineisto kerättiin teemahaastattelua käyttäen, jouduin keksimään jo varhaisessa vaiheessa keinon, joilla jakaa tutkimusaineisto eri teemoihin. Jakaessa aineistoa teemojen mukaan,

annoin jokaiselle haastattelulle omat värikoodit. Koska yksi haastatteluista oli ryhmähaastattelu, piti minun merkitä päivähoidonryhmätkin eri väreillä. Tämän myötä, pystyin myöhemmät haastattelut litteroimaan niin, että annoin aineistoille suoraan omat värikoodit, joiden mukaan erotin haastatteluista saadut vastaukset toisistaan. Kun olin saanut litteroitua kaikki haastattelut, pystyin vertaamaan teemoittelun ansiosta vastauksia toisiinsa. Tämän myötä pääsin muodostamaan ja kirjoittamaan tutkimustuloksia.

10.5 Tulosten analysointi

Vaikka haastattelussa olisi ollut mukana vain pieni määrä ihmisiä, voi haastattelusta saatu aineisto olla hyvinkin laaja. Haastattelijan tulee mieltä ennen haastattelua aineiston analysointitapaa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 135–136.) Eskolan ja Suorannan (2008,137) mielestä laadullisen tutkimuksen aineiston analyysissä on tarkoituksena luoda selkeyttä ja uutta tietoa tutkimuksen alla olevasta asiasta tai ilmiöstä. Analyysillä pyritään saamaan esille aineistosta saatu tiivistetty informaatio niin, että se olisi selkeää ja ymmärrettävää.

Kvalitatiivisten tutkimuksen aineistoja pystytään analysoimaan erilaisilla analyysimenetelmillä. Näihin menetelmiin kuuluu myös teemoittelu, jota käytin itse tutkimusaineistoni analyysissä. (Eskola & Suoranta 2008,160.) Koska tutkimusaineisto oli jo valmiiksi teemoiteltu, pystyin analysoimaan aineiston aina teema kerrallaan. Jokaisen teeman kohdalla luin haastatteluista saadut vastaukset ja vertasin niitä toisiinsa. Tämän myötä sain tuloksia erilaisista toimintatavoista, joilla tuetaan kaksosten yksilöllisyyttä päivähoidon ryhmissä. Kirjoittaessa tutkimustuloksia, otin huomioon kaikkien kasvattajien vastaukset. Mikäli vastauksissa oli saman- tai erikaltaisuuksia, kirjoitin ne muistiin.

Eskola ja Suoranta (2008, 274) kertovat, että analyysivaiheessa tutkimusaineistosta voi nousta esille teemoja, jotka vastaavat enemmän tutkimusaiheeseen ja kysymykseen. Aineistosta pystytään myös ottamaan esille ne keskeiset asiat ja teemat, on myös osattava löytää ne aiheet, jotka ovat tärkeimpiä tutkimukselle.

Huomasin analyysivaiheessa, että joistakin teemoista nousi esille enemmän tietoa kaksosten yksilöllisyyden huomioimisesta kuin toisista. Tunsin ajoittain vaikeaksi, oikeanlaisen tiedon löytämisen aineiston seasta. Lisäksi minun oli muistettava opinnäytetyöni tutkimustarkoitus, etten poimi aineistosta väärää tietoa suhteessa asettamiini tutkimuskysymyksiin. Tutkimusaineiston analysoinnin ja tulosten kirjoittamisen jälkeen poistin haastatteluiden nauhoitukset ja litterointi aineistot, jolloin minulle jäi jäljelle haastatteluista vain tutkimustulokset.

10.6 Opinnäytetyön luotettavuus

Hirsjärvi ja Hurme (2011, 35) luettelevat haastattelun huonoiksi tai haastaviksi puoliksi muun muassa sen, että haastattelun vievän paljon aikaa ja mahdollisuuden tehdä virheiden haastattelun aikana, mikä voi johtaa luotettavuuden kärsimiseen. Lisäksi haastatteluaineiston analysointi, tutkinta ja raportointi voivat luoda haasteita ja haitata tutkimuksen luotettavuutta. Myös Metsämuuronen (2008, 47) varoittaa, että tutkimuksen tekijän voimakkaat ennakkoluulot tutkittavasta aiheesta voivat haitata tutkimuksen luotettavuutta.

Ennen haastatteluiden tekemistä tiedotin päiväkodeille opinnäytetyöni aiheen ja päivähoidon kasvattajien roolin siinä. Painotin, että haastatteluihin osallistuminen on vapaaehtoista, ja kerroin, että opinnäytetyöni tullaan julkaisemaan kansallisessa tietokannassa. Haastatteluiden jälkeen litteroin haastattelut aina mahdollisimman nopeasti varmistaen, että haastattelut olisivat vielä tuoreena mielessäni. Pyrin myös menemään haastatteluihin ilman ennakkoasenteita. Pidin huolen siitä, että kirjoitin tutkimustulokset niin, ettei niistä pysty tunnistamaan haastatteluun osallistuneita päiväkoteja tai kasvattajia. Lisäksi olen tuhonnut haastatteluiden nauhoitukset ja litterointi materiaalit.

Clarkeburn & Mustajoki (2007, 114) kertovat, että tutkimuksia tehtäessä olisi pyrittävä tilanteeseen, jossa mahdollisuudet virheisiin tutkimustuloksissa on minimoitu. Kiviniemi (2007, 81-83) kertoo, että tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta, on tutkimusprosessin esiintuominen keskeistä. Luotettavuuden kannalta on myös keskeistä kertoa, miksi ja miten tutkimusta on tehty ja aineistoa

lähdetty keräämään. Myös tutkimusprosessin raportointi on yksi luotettavuuden kulmakivistä.

Haastattelukysymyksiä ja teemoja tehdessä yritin asettaa ne niin, etteivät ne ohjaisi kohti tiettyä vastausta, vaan olisivat avoimia kysymyksiä. Lisäksi pyrin kertomaan opinnäytetyössä koko opinnäytetyöprosessista ja tekemistäni valinnoista eri vaiheissa prosessia sekä kirjoittamaan tutkimustulokset niin, että niistä erottuu jokaisen haastateltavan kasvattajan vastaukset todenmukaisesti, muuntelematta. Opinnäytetyön luotettavuuden kannalta, työ vastaa asettamiin tutkimuskysymyksiin ja saamiani tutkimustuloksia pystyttäisiin käyttämään hyväksi ja ne ovat toistettavissa.

11 TUTKIMUSTULOKSET

Käsittelen tutkimustuloksia asetettujen teemojen kautta. Teemat on valittu päivähoiton arjentalanteiden mukaan, jotta pystyttäisiin mahdollisimman laajasti käsittelemään päivähoiton arjen ja sen erilaisten tilanteiden ja hetkien vaikutukset/merkitykset liittyen kaksosten yksilöllisyyden tukemiseen ja huomioimiseen. Käytän tutkimustuloksista kerrottaessa kaksoset-termiä, koska sen avulla pystyn puhumaan kummastakin lapsesta samanaikaisesti. Lisäksi koen, että termi ”lapset”, voi sekoittaa kaksoset päivähoitoryhmän muihin lapsiin.

11.1 Työskentely kaksosten kanssa

Kerätystä aineistosta nousi esille, että melkein kaikilla kasvattajilla on ollut aiemmin kaksoset päivähoitoryhmässä, lisäksi suurimmalla osalla oli myös siviililämässä kokemusta kaksosista. Samalla kuitenkin enemmistö kasvattajista tunsi, että heillä on vain vähän tietoa kaksosista ja sen tuomista erityispiirteistä. Monessa vastauksessa nousikin esille, että kasvattajat ovat saaneet tietoa toimintatavoista etenkin kaksosten vanhemmilta. Kaikki haastatellut kasvattajat olivat samaa mieltä siitä, että kaksosuus tuo osittain erityispiirteitä kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen.

Vastauksissa nousi esille, että kasvattajalla on oltava tietoisuus kaksosuudesta ja molempien lasten yksilöllisyydestä, esim. kiinnostuksen kohteista, jolloin myös lapsen oma minuus kehittyy. Eräs kasvattaja nosti myös esille, että kaksosia tulisi eriyttää oikealla tavalla, koska kaksoset ovat kuitenkin kotona paljon yhdessä. Tuloksista nousi esille isojakin eroja kaksosten eriyttämisen suhteen. Tuloksista ilmenee, että joissakin ryhmissä eriyttämistä toteutettiin huomattavasti enemmän kuin toisissa. Toisissa ryhmissä eriyttäminen tapahtui täysin osana päivittäisiä toimintatilanteita, kun taas toisissa ryhmissä toimittiin erittäin tarkasti vanhempien ohjeiden mukaan eriyttämisen suhteen.

Vaikka kaikki kasvattajat nostivatkin esille, että kaksosuus tuo erityispiirteitä juuri kaksosten kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen, suurin osa kasvattajista oli sitä mieltä, että kaksosten kanssa tehtävä työ ei eroa ”normaalin” yksittäisen lapsen kanssa tehtävästä työstä. Vastauksissa nousi esille, että kasvattajat huomioivat jokaista lasta yksilöllisesti ja lapsen omien tavoitteiden mukaisesti, oli kaksoinen tai ei.

11.2 Kaksosuus

Suurimmassa osassa ryhmistä oli samaa sukupuolta olevat kaksoset. Haastatteluihin osallistuneet kasvattajat näkivät, että lasten temperamentit, luonteet ja kaksosten välinen suhde vaikuttavat sukupuolta enemmän kaksosten kanssa tehtävään työhön. Lisäksi muutama kasvattaja nosti esille, että ei ole miettinyt, voisiko kaksosparin sukupuolilla olla vaikutusta lasten yksilöllisyyden tukemiseen. Yksi kasvattaja nosti kuitenkin esille, että jos kaksoset olisivat eri sukupuolta, heidän erottaminen toisistaan olisi helpompaa, kuin samaa sukupuolta olevien.

Kaksosten iästä puhuttaessa, nousi vastauksista esille, että osa haastatteluista koki kaksosten iän vaikuttavan yksilöllisyyden tukemiseen ja huomioimiseen. Myös tässä kohdassa nousi esille, että osan mielestä luonteella ja temperamentilla olevan enemmän merkitystä kuin iällä. Lisäksi arvellaan, että lapsilla ei ole vielä saattanut iän puolesta nousta vielä esille oma yksilöllisyys. Myös kiintymyssuhteiden nähtiin vaikuttavan kaksosten yksilöllisyyteen. Yksi kasvattaja nostikin esille, että kasvattajien on oltava herkkänä tukemassa kaksosten yksilöllisyyttä

lapsen ikätaso huomioiden, lapsen kasvaessa, hän tulee enemmän tietoisemmaksi omasta minuudestaan ja identiteetistään.

Yksi haastateltava nosti esille, että hänen ryhmässään kaksosten yksilöllisyyden tukeminen on aloitettu jo hyvin varhain. Hänen mielestään alussa olisi hyvä tukea kaksosten keskinäistä suhdetta, mutta harjoitella myös erillään olemista ja tekemistä. Toisesta haastattelusta nousi esille, miten ryhmän kaksosten yksilöllisyyden tukemista oli tehty jo aiemmassa ryhmässä. Nykyisen ryhmän kasvattajien ei tarvinnut enää erityisemmin puuttua kaksosten yhdessä olemiseen, koska kaksoset osasivat jo olla niin yhdessä kuin erillään. Samalla taas toinen kasvattaja kertoi, että heidän ryhmässään kaksosten yksilöllisyyden annetaan rauhassa lähteä korostumaan.

Kaikkien haastateltavien mielestä oli todella tärkeää, että yksilöllisyyden tukemisen varmistamiseksi päivähoiton ryhmän kasvattajat tunnistavat kaksoset toisistaan ja näin ollen myös käyttävät oikeita nimiä. Lisäksi kummankin lapsen tarpeet on tiedettävä ja sen perusteella tukea lasta. Muutamat kasvattajat kertoivatkin, että he osaavat tunnistaa kaksoset parhaiten toisistaan vaatteiden perusteella. Lisäksi muutaman kasvattajan vastauksista nousi esille kaksosten väliset ”voima-suhteet”, eli toinen kaksosista voi olla dominoivampi kuin toinen. Näissä ryhmissä kasvattajat kertoivat, että heidän on oltava asiasta entistä tietoisempia ja varmistaa, ettei kummankaan kaksosen yksilöllisyys, kehitys ja identiteetti kärsi keskinäisen suhteen seurauksena. Yksi haastatteluun osallistuneista kasvattajista painotti, että kaksosten samanlaisuus tai erilaisuus ei saa vaikuttaa lapsen kohteluun, jokaista lasta on kohdeltava samalla tavalla.

Haastatteluista selvisi, että useammassa ryhmässä, kasvattajat olivat huomanneet, että kaksoset ovat ”enemmän tai vähemmän” riippuvaisia toisistaan, tarvitsevat toistensa tukea sekä havainneet kaksosten välillä paljon kilpailua. Yksi kasvattajista kertoi, että he huomioivat ja tukevat päivittäisissä tilanteissa kaksosten yksilöllisyyttä sekä samalla kaksosten keskinäistä suhdetta. Hän myös korosti, että kasvattajan on tunnettava kaksosten välinen suhde ja jos suhteessa huomattaisiin isoja muutoksia, tulisi kasvattajien reagoida niihin. Yhdestä haastattelusta

nousi myös esille, että vaikka kaksosten keskinäistä suhdetta tuetaankin, on myös kasvattajien tuettava ja kannustettava kumpaakin kaksosta luomaan myös uusia kaverisuhteita.

11.3 Päivähoidon arjen tilanteet

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että kaksosuudella ei ole vaikutusta päivähoitoryhmän yleiseen toimintaan ja arjen tilanteisiin. Vastauksissa kuitenkin nostettiin esille, että ryhmien jakamisessa kaksosuus kuitenkin voi vaikuttaa, kun pohditaan sitä, laitetaanko kaksoset samaan vai eri ryhmään, ja kumpi vaihtoehto olisi parempi ryhmän muita lapsia ja kaksosia kohtaan.

Kysyttäessä kaksosten lokero ja lepohuone järjestelyjä, esiintyi useita erilaisia toimintatapoja. Kaksosten lokerot oli järjestetty joko kokonaan vierekkäin käytännönsyihin vedoten tai toimivuuden ja kaksosten oman rauhan takia pukemistilan eri päihin. Lisäksi lepohuoneessa kaksoset oli usein laitettu nukkumaan etäällä toisistaan; usein muutaman sängyn etäisyydelle tai täysin eri päätyihin huonetta. Päivähoidon ryhmät kokivat, että laittamalla kaksoset nukkumaan erilleen, kaksoset eivät päässeet häiritsemään toisiaan tai muita lapsia.

11.3.1 Vapaan leikin tilanteet

Vastauksista nousi esille, että kaksosten aloittaessa päivähoitossa, heidän on annettu rauhassa ensin tutustua ryhmään ja toimia paljon yhdessä. Kuitenkin myöhemmin kaksosia on yleensä alettu laittamaan eri leikkeihin, mutta annettu kuitenkin leikkiä myös keskenään. Yhdessä päiväkodissa oli tehty niin, että kaksosille on tehty selväksi säännöt, joiden mukaan he saavat leikkiä yhdessä niin kauan kuin se toimii sovitulla tavalla. Lisäksi vastauksista nousi esille, että yhdessä ryhmässä kaksosia ohjataan eri leikkeihin, jos kaksoset ovat jo aiemmin leikkineet keskenään sen päivän aikana.

Päiväkoteihin on tullut myös toiveita vanhemmilta, että olisi hyvä, jos kaksoset leikkisivät välillä erillään, koska ovat kuitenkin kotona niin paljon yhdessä. Muuta-

massa haastattelussa nousi myös esille, että joissakin päivähoitoryhmissä sovi-
taan vanhempien kanssa todella tarkasti, miten kaksosten annetaan leikkiä; yh-
dessä vai erikseen sekä miten toiminaan muissa arjen tilanteissa. Esimerkiksi
vanhempien toiveen mukaan kasvattajat antavat kaksosten leikkiä milloin vain
yhdessä tai he erottavat kaksoset eri leikkeihin, toisten kavereiden kanssa.

Vastauksista nousi myös esille, että kaksosten keskinäisellä suhteella on myös
vaikutusta vapaaseen leikkiin ja leikkikavereihin. Haastatteluissa ilmeni, että joi-
denkin kaksosten on huomattu leikkivän parhaiten keskenään ja hakeutuvan vain
harvoin muiden lasten kanssa leikkimään. Tällaisessa tilanteessa kasvattajan on
annettava ja mahdollistettava toiselle kaksoselle myös mahdollisuus omiin leik-
keihin ja kaveri valintoihin. Yksi kasvattaja kertoi myös, että heidän ryhmässään
kasvattajan ei tarvitse olla jakamassa kaksosten leikkejä, koska kaksoset hakeu-
tuvat itsestään omiin leikkeihin eri kavereiden kanssa. Kasvattajien vastauksista
nousi esille, että heidän tärkein roolinsa vapaanleikin tilanteissa on seurata kaik-
kien lasten leikkejä, ja antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus mieluisen leikkiin ja
tarpeen tullen eriyttää lapsia, jos leikit eivät onnistu yhdessä.

11.3.2 Ohjatut tilanteet

Yksi kasvattaja kertoi, että heidän ryhmässään kaksoset ovat vaihtelevasti sa-
moissa ryhmissä ohjattujen tilanteiden aikana. Hänen mielestään kaksosten erot-
taminen ja samassa ryhmässä pitäminen riippuu paljon lasten luonteista ja hei-
dän välisestä suhteesta. Muiden kasvattajien vastauksista nousi esille, että joi-
denkin kaksosten kanssa ohjatut tilanteet onnistuvat hyvin samassakin ryh-
mässä, mutta päivähoitoryhmissä on myös tehty päätöksiä, pitää kaksoset eri
ryhmissä ohjattujen tilanteiden aikana. Kasvattajat ovat perustelleet näitä jakoja
lapsien yksilöllisyyden huomioimisella sekä sillä, että pystytään tällöin perehty-
mään, huomioimaan ja tukemaan kaikkien lasten erilaisten taitojen oppimista ja
tavoitteisiin pääsemistä.

Kasvattajat myös kertoivat, että kaksosten on myös helpompi keskittyä ja toimia
rauhassa silloin, kun he ovat eri ryhmissä. Muutaman kasvattajan vastauksesta
nousi myös esille, että kaksosten aloittaessa päivähoitossa, kasvattajat ovat

aluksi laittaneet kaksoset samoihin ryhmiin, mutta ajan kuluessa siirtäneet erilleen. Kasvattajat nostavat kuitenkin myös esille sen, että kaksosten välisensuhteen laatu on hyvä tiedostaa, kun jaetaan lapsia erilleen. Vastausten perusteella myös siirtymätilanteissa osa kaksosista pystyi olemaan samaan aikaan pukemassa, kun taas toiset kaksoset on laitettava eriaikoihin pukemaan tai eripuolille tilaa.

11.3.3 Ruokailutilanteet

Haastatteluissa nousi esille, että kasvattajat pystyvät joissakin ryhmissä antamaan kaksosten istua samoissa pöydissä tai vierekkäin, koska siitä ei ole haittaa ruokailulle, kun taas toisissa kaksoset on sijoitettu eri pöytiin, jotta kaikille voitaisiin antaa ruokarauha. Lisäksi kasvattajat kertoivat, että kun kaksoset ovat eri pöydissä syömässä, he pystyvät myös rauhassa harjoittelemaan ruuan ottamista ja pöytätapoja.

Vastauksista nousi myös esille, että yhdessä ryhmässä kasvattajat ovat huomanneet, että kaksosten on parempi olla selät toisiaan päin, etteivät he näe toisiaan ja näin pääse häiritsemään toisiaan tai muita. Kun taas toisessa ryhmässä kasvattajat ovat tietoisesti laittaneet kaksoset istumaan eri pöytiin, mutta niin, että kaksoset näkevät toisensa. Tällöin kaksosten ruokailu ei mene siihen, että he kurkkivat toisiaan ja yrittävät nähdä, mitä toinen tekee. Yhdessä haastattelussa nousi myös esille, että allergioilla on myös merkitystä kaikkien lasten istumapaikkojen päättämiseen.

11.4 Kaksosille nimetty lähiaikuinen

Haastatteluista selvisi, että jokaisessa päivähoiton ryhmässä kaksoset on annettu samalla lähiaikuiselle ”hoidettavaksi”. Osa haastatteluista kasvattajista pohdii, että luultavasti käytännön syistä kaksoset on jaettu yhdelle kasvattajalle. Vastauksista nousi myös esille, että esiopetuksessa opettajat ovat niitä, jotka käyvät vanhempien kanssa keskustelut. Vastauksista nousi myös esille, että melkein kaikissa ryhmissä molemman kaksosen keskustelut käydään samana ajankohdana.

Tässä kohdassa kasvattajat nostavat esille, että heidän roolissaan on tärkeää varmistaa se, että keskusteluissa kummankin lapsen asiat käydään läpi erikseen ja yksilöllisesti. Kasvattajat olivat huomanneet, että keskusteluissa vanhemmat kertovat kummastakin lapsesta samanaikaisesti tai sekaisin. Näissä tilanteissa kasvattajat painottavat, että on heidän tehtävänsä varmistaa, että kumpikin lapsi käydään samalla tavalla läpi ja kummallekin kaksoselle asetetaan heille sopivat yksilölliset tavoitteet.

Yhdessä päivähoiton ryhmässä on myös tehty niin, että vaikka kaksosten keskustelut hoitaa sama yksi kasvattaja, he ovat sopineet vanhempien kanssa lapsille omat keskusteluajat, jolloin käydään läpi vain yhden lapsen asiat. Muutama kasvattaja nostaakin esille ajatuksen, että entä jos kaksosilla olisikin ”omat lähiaikuiset” päivähoitossa. Kasvattajat pohtivat, että sen myötä yksilöllinen huomioiminen voisi korostua vielä enemmän, varmistaen vielä enemmän molemman lapsen yksilöllisen huomioimisen ja tavoitteiden asettamisen.

Kasvattajat eivät tunne, että kaksosuudella olisi suurta merkitystä kasvatuskumppanuudessa. Vastauksista nousi kuitenkin esille, että kasvattajien mielestä on tärkeää, että kaksosia ei vertailtaisi keskenään, koska kumpikin kaksosista on oma yksilö, vaikka he voivatkin olla saman näköisiä tai -luonteisia. Lisäksi yhdessä haastattelussa nousi esille, kuinka tärkeää on muistaa, että vaikka lapset ovat kaksosia, he eivät ole ”kaksoset”, vaan lapsia on kutsuttava heidän omilla nimillään ja olisi myös tärkeää tutustua kumpaakin lapseen ja muodostaa heistä erilliset mielikuvat.

11.5 Varhaiskasvatussuunnitelmien ja -keskusteluiden toteuttaminen

Haastatteluissa kasvattajat nostivat esille, että jotkut vanhemmat kaipaisivat keskustelua päivähoiton kasvattajien kanssa. Kasvattajat nostivat myös esille, että heille on tärkeää keskustelut vanhempien kanssa. Vanhempien kautta he saavat paljon tietoa kaksosista ja neuvoja, miten voisi toimia eri tilanteissa etenkin kak-

sosten kanssa. Kuten jo aiemminkin on jo ilmennyt, kaksosten varhaiskasvatuskeskustelut pidetään useimmissa ryhmissä samaan aikaan, käytännönsyihin vedoten.

Yksi kasvattaja nosti esille, miten tärkeää on merkitä varhaiskasvatussuunnitelmaan molempien lasten omat mielenkiinnon kohteet ja vaikka lapsilla onkin kootona samanlaiset kasvatusperiaatteet, olisi nekin kirjoitettava erikseen kummallekin. Kasvattajat edelleen painottavat, että kasvattajan on huolehdittava siitä, että kumpikin lapsi käydään keskusteluissa läpi yksilöllisesti. Yhden kasvattajan mielestä olisi tärkeää keskustella suoraan vanhempien kanssa siitä, miten lapsen omaa identiteettiä voitaisiin tukea ja mahdollistaa uusien vuorovaikutussuhteiden syntymistä, ilman, että toinen kaksosista on aina mukana kaikessa.

Yhdessä haastattelussa kasvattaja painotti, että vaikka yksi ihminen onkin nimetty kaksosten lähiaikaiseksi, kaikki ryhmän kasvattajat kuitenkin miettivät tiimin sisällä yhteisesti, mitä he ovat huomanneet lapsen kasvusta ja kehityksessä, mitkä olisivat lapselle hyviä tavoitteita ja missä lapsi saattaisi kaivata vielä tukea ja harjoittelua. Toisen kasvattaja vastauksesta nousi esille, että on tärkeää miettiä yhdessä vanhempien kanssa kaksosiin liittyviä asioita ja kuunnella vanhempien näkemyksiä ja toiveita. Yhtä tärkeäksi hän mieltää myös sen, että päivähoitoryhmän kasvattajien on tärkeää myös vastavuoroisesti kertoa vanhemmille ja ottaa puheeksi omia näkemyksiä ja mahdollisia huolenaiheita, koska joissakin tilanteissa vanhemmilla voi olla erilainen näkemys lapsesta.

11.6 Yhteistyö vanhempien kanssa

Yksi kasvattajista painotti, että päivähoidon kasvattajien on tärkeää erottaa kaksoset keskenään. Tällöin he voivat tukea ja huomioida molemman kaksosen yksilöllisyyttä. Hänen mielestään kasvattajalla on oltava tietoisuus kaksosuuden merkityksellisyydestä. Kasvattajan on tiedostettava kaksosuuden mahdollisesti tuoma riippuvuussuhde. Kasvattajan tehtävänä on myös rajojen vetäminen, eli tunnistaa milloin kaksosten välinen suhde on jo haitallinen, jolloin molempien lapsien yksilöllisyys kärsii.

Useat kasvattajat nostivat esille, että on tärkeää kuunnella vanhempia, koska he tuntevat lapsensa parhaiten. Lisäksi kasvattajat pyrkivät huomioimaan työssään mahdolliset vanhempien toiveet. Yksi kasvattaja kertoi, että hänellä on tapana kertoa joka päivä erikseen kummankin kaksosen kuulumiset ja päivän kulku vanhemmille. Kasvattajat ovat kuitenkin huomanneet, että vanhemmat puhuvat usein kaksosista ”yksikkönä”, eikä erillisinä lapsina. Kasvattajat painottavat, että olisi tärkeää puhua kaksosten omilla nimillä, eikä kutsua heitä yhdessä ”tytöt” tai ”pojat”. Yhdessä haastattelussa kasvattaja nosti esille, että heidän ryhmän kaksosten vanhemmat ovat tarkkoja kaksosten yksilöllisyydestä. Vanhempien toiveesta kasvajat pitävät kaksosia mahdollisimman paljon erillään, jolloin kasvattajilla on vielä paremmin mahdollisuus tukea yksilöllisesti molempaa lasta ja heidän omia identiteettejä.

Muutama kasvattaja nosti haastattelussa esille, että vanhempien näkemykset kaksosuudesta voi vaikuttaa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Mikäli päivähoidon kasvattajat ja vanhemmat ymmärtävät kaksosten yksilöllisyyden merkityksen eri tavalla, olisi tärkeää, että saataisiin asetettua yhtenäiset linjat kotiin ja päivähoitoon. Kasvattajat kertoivat, että he ovat pystyneet keskustelemaan avoimesti vanhempien kanssa kaksosiin liittyvistä asioista ja toimimaan lasten parhaaksi.

12 YHTEENVETO OPINNÄYTETYÖN TULOKSISTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten päivähoidon kasvattajat tukevat ja huomioivat kaksosten yksilöllisyyttä sekä miten päivähoidon kasvattajat huomioivat ja ymmärtävät kaksosuuden tuomat erityispiirteet kasvatuksessa sekä kokevatko he, että kaksosuus toisi jotain erityistä tai huomioitavaa kasvattajien omaan toimintaan.

Tutkimustuloksien perusteella haastattelemillani päivähoidon kasvattajilla sekä heidän ryhmien muillakin kasvattajilla on kokemusta ja tietoa kaksosten kanssa työskentelystä. Kasvattajat ovat saaneet lisätietoa kaksosten kohtaamisesta sekä

heidän kanssa työskentelystä etenkin kaksosten vanhemmilta. Kasvattajien mukaan kaksosuus tuo erityispiirteitä kaksosten kasvuun ja kehityksen tukemiseen, jonka perusteella ryhmissä toimitaan tiedostaen lasten kaksosuus.

Vastausten perusteella kaikilla kasvattajilla on tietoisuutta yksilöllisyyden tukemisen tärkeydestä, etenkin kaksosten kohdalla. Päivähoidon ryhmissä pyritäänkin eriyttämään kaksosia oikealla tavalla, niin että eriyttäminen toteutuisi lapselle parhaalla tavalla. Tätä varten kasvattajien on tunnettava lapset. Tämän toteuttamiseksi päivähoidon ryhmissä on keskusteltu kaksosten vanhempien kanssa, ja mietitty yhdessä molempien lasten parasta, sekä huomioitu myös muiden vuorovaikutussuhteiden tärkeys. Ryhmissä kaksosten eriyttäminen tapahtuu monesti osana arjen toimintaa.

Kasvattajat olivat sitä mieltä, että kaksosuus tuo erityisyyttä lasten kasvuun ja kehityksen tukemiseen, mutta samalla he myös sanoivat, ettei se eroa muiden lasten kanssa tehtävästä työstä. Kasvattajat huomioivat ja kohtelevat työssään jokaista lasta samalla tavalla eli omana yksilönä, jolla on omat henkilökohtaiset tavoitteet. Kasvattajat eivät koe, että kaksosten iällä tai sukupuolilla olisi merkitystä. Heidän mielestään on tärkeämpää osata tunnistaa kumpikin lapsi, ja toimia kummankin lapsen vaatimalla tavalla. Kasvattajat pyrkivät toimimaan työssään niin, että pystyisivät toimimaan lasten ikätason ja herkkyykskausien mukaan niin, että lapsen yksilöllisyyttä ja oman minuuden kehittymistä pystyttäisiin vahvistamaan.

Osassa haastatteluun osallistuneissa ryhmissä on aloitettu kaksosten yksilöllisyyden tukeminen jo varhain, muun muassa eriyttämisen kautta. Toisissa ryhmissä taas kaksosten yksilöllisyyden tukeminen ja eriyttäminen on jätetty myöhemmälle ja aloitettu lasten ollessa hieman vanhempia. Samalla taas toisissa ryhmissä, on huomattu, että nykyisten kaksosten yksilöllisyyden tukemisen ja huomioimista on jo tehty aikaisemmissa päivähoidon ryhmissä, joten se ei ole enää samalla tavalla ajankohtaista.

Jokaisessa päivähoidon ryhmässä kaksosia puhutellaan heidän omilla nimillään, sekä pyritään välttämään nimitystä, ”tytöt” tai ”pojat”. Vastauksien perusteella

kasvattajien mielestä on tärkeää tunnistaa kaksoset toisistaan. He käyttävät esimerkiksi vaatteita tunnistamisen apukeinoina. Päivähoitoryhmien kasvattajat tukevat kaksosten välistä suhdetta muun muassa antamalla kaksosten leikkiä välillä yhdessä. Haastatteluiden tuloksista ilmeni myös, että kasvattajien olisi tunnettava kaksosten väliset suhteet ja sen myötä myös, toisen kaksosen mahdollinen dominointi.

Kasvattajat kertovat, että kaksosuudella ei ole merkitystä päivähoidon arkeen ja toiminnan suunnitteluun. Ainoa asia joka nousi tuloksista esille, oli kaksosten jakaminen eri ryhmiin, mutta kasvattajien mukaan samalla tavalla joudutaan myös miettimään muidenkin lasten sijoittamista eri ryhmiin. Päivähoidonryhmissä kaksosten lokerot on monesti laitettu vierekkäin, myös lepohuoneissa kaksoset voivat olla vierekkäin tai tarkoituksella huoneen eripäädyissä. Kasvattajat kertovat, että useassa ryhmässä kaksoset eivät voi olla vierekkäin lepohuoneessa, koska muuten muut lapset eivät saa leporauhaa.

Monessa päivähoidon ryhmässä oli tehty niin, että kaksosten on annettu päivähoidon alkaessa leikkiä ja olla keskenään, mutta päivähoidon tultua tutuksi, on lapsia alettu ohjaamaan myös erileikkeihin, näin tukien kummankin yksilöllisyyttä. Haastatteluiden perusteella, joissakin ryhmissä kaksosten annetaan leikkiä paljonkin yhdessä. Kasvattajat kertovat, että heidän on kuitenkin myös mahdollistettava kaksosille oikeus saada uusia ystäviä ja leikkikavereita. Kasvattajat keskustelvat myös usein vanhempien kanssa ja pohtivat yhdessä mikä olisi parasta kummallekin lapselle.

Ohjatuissa tuokioissa kaksoset ovat vaihdellen joko samassa tai eri ryhmässä. Päivähoidon ryhmissä kaksosia on usein laitettu eri tuokioiden ajaksi eri ryhmiin. Kasvattajat kokevat, että pystyvät näin takaamaan työskentelyrauhan, sekä tukemaan kummankin kaksosen yksilöllisyyttä ja mahdollisesti huomioimaan tuen tarpeita ja pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Erilaisissa siirtymätilanteissa, kuten pukautumisessa kaksosten oma toiminta vaikuttaa siihen ovatko he esimerkiksi pukemassa tai riisumassa samaan aikaan. Päivähoidon kasvattajat tekevätkin

niin, että he saattavat porrastaa pukemiseen lähtemistä niin, että toinen kaksosista on ensin ja sitten toinen, tai kaksosten vaatteet on asetettu eripuolille pukemistilaa. Samalla tavalla myös ruokailutilanteissa; joissakin ryhmissä kaksosten voidaan antaa syödä samoissa pöydissä, mutta usein kaksoset on tietoisesti laitettu eripöytiin. Tällöin kaksoset pystyvät opettelemaan rauhassa ruuan ottamista ja muita pöytätapoja.

Kaikissa haastatelluissa päivähoiton ryhmissä kaksosille on päätetty yhteinen kasvattaja, joka pitää varhaiskasvatuskeskustelut kummastakin kaksosesta. Keskustelut toteutetaan ryhmissä myös samaan aikaan, paitsi yhdessä ryhmässä. Tässä ryhmässä kummallekin lapselle oli varattu oma varhaiskasvatuskeskustelu aika. Haastatteluissa kasvattajat, kertovat, että on tärkeää pitää huoli siitä, että keskustellaan yhdestä lapsesta kerrallaan. Lisäksi kummallekin lapselle on mietittävä omat yksilölliset tavoitteet ja keinot, miten niihin voitaisiin päästä. Kasvattajat nostavat myös vastauksissaan esille, että kaksosia ei saisi verrata toisiinsa, vaan kumpikin on nähtävä omana yksilönä ja muodostettava kummastakin erikseen oma mielikuva.

Kasvattajien mielestä kaksosten omiin varhaiskasvatussuunnitelmiin on tärkeää merkitä kummankin lapsen omat mielenkiinnonkohteet, koska niitä hyväksikäyttäen kasvattajat voivat tukea kummankin yksilöllisyyttä erikseen. Lisäksi kasvattajat pohtivat yhdessä vanhempien kanssa keinoja, joilla tukea ja vahvistaa kaksosten identiteettiä ja muodostaa uusia kaverisuhteita muihin lapsiin, ilman toisen kaksosen läsnäoloa. Lisäksi kasvattajat toimivat jatkuvassa vuorovaikutuksessa kaksosten vanhempien kanssa, joten he pyrkivät myös toimimaan yhteisen linjan mukaan.

13 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten päivähoiton ryhmissä kasvattajat tukevat ja huomioivat kaksosten yksilöllisyyttä. Jo varhaiskasvatuslain (36/1973) 2a §:n mukaan päivähoiton on edistettävä jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä sekä tunnistettava jokaisen lapsen yksilöllinen tuen tarve. Tämän pohjalta olikin mielestäni ajankohtaista lähteä käsittelemään juuri yksilöllisyyttä ja

sen merkitystä kasvussa ja kehityksessä. Koen saaneeni tutkimuskysymyksiini vastaavat tutkimustulokset. Tuloksista ilmenee keinot, joiden avulla kasvattajat huomioivat kaksoset ja heidän omat identiteetit.

Opinnäytetyön ideavaiheessa oli haasteita keksiä sellainen aihe varhaiskasvatuksen kentältä, josta ei olisi vielä tehty opinnäytetyötä. Sain ensimmäisen idean kaksosuudesta, kun aloin miettiä omaa lapsuuttani ja omia kokemuksiani päivähoidosta. Näiden myötä minulle heräsi kysymyksiä siitä, huomioitiinko minun kaksosuuteni jollakin tavalla toiminnassa. Tämän pohjalta, lähdin etsimään aikaisempia opinnäytetöitä. Minulle selvisi, että kaksosiin liittyviä töitä ole tehty montaa ammattikorkeakoulun tasolla. Huomasin myös nopeasti, että monet opinnäytetöistä käsittelevät kaksosten vanhempien tukemista ja kuinka heidän tulisi tukea kaksosten yksilöllisyyttä. Tämän takia päätinkin lähteä käsittelemään päivähoidonryhmien ja etenkin kasvattajien roolia kaksosten yksilöllisyyden tukemisessa.

Minulle aiheutti eniten haasteita sopivan aikataulun löytyminen. Opinnäytetyöprosessin alussa toivoin, että olisin voinut aloittaa virallisen kirjoittamisen jo heti tammikuussa 2017. Kuitenkin pääsin kirjoittamaan työtäni kunnolla vasta maaliskuun lopulla. Lisäksi toivoin pystyväni esittämään opinnäytetyöni ennen kesää. Huomasin kuitenkin, ettei opinnäytetyön kirjoittamista pysty määrittämään liian tarkasti, koska opinnäytetyössä on mukana muitakin ihmisiä, vaikka sen teinkin yksin. Prosessin aikana pääsin huomaamaan myös, että aikataulujen tekemisessä tulee huomioida monia eri asioita, esimerkiksi tutkimusluvan saaminen vie aikaa sekä kaikille sopivien haastatteluajkojen löytäminen, oli myös haastavaa.

Kohtasin myös haasteita etsiessäni teoria-, tieto- ja tutkimuskirjallisuutta. En löytänyt sellaista väitöskirjaa, pro gradua tai opinnäytetyötä, joka käsittelee samaa aihetta kuin oma työni. En myöskään löytänyt montaa sellaista kirjaa, joka käsittelee kaksosten yksilöllisyyden tukemisen keinoja päivähoidossa. Tämän takia, jouduin kokoamaan teoreettisenviitekehitykseni monista eri alueista palapelin taapaa. En myöskään pystynyt vertaamaan saamiani tuloksia aikaisempiin tuloksiin, koska en löytänyt sellaisia.

Koska haastatteluni ajoittuivat keskelle päivää, pystyi kasvattajista osallistumaan siihen yleensä vain yksi jokaisesta ryhmästä. Itse koen, että tutkimustuloksissani voisi olla jopa hieman muutosta, jos haastatteluissa olisi ollut useampi saman ryhmän kasvattajaa. Tällöin tuloksissa olisi voinut ehkä esiintyä erilaisia ajatuksia ja mielipiteitä. Luulen, että opinnäytetyön tekemistä rajoitti myös jonkin verran oma kokemattomuuteni tutkimusten teosta. Näin jälkikäteen ajateltuna, huomaan, että jo suunnittelu vaiheessa olisi pitänyt osata huomioida ja miettiä monia eriasioita ja mahdollisia seurauksia tietyille päätöksille.

Pidän työni tärkeimpänä löytönä nostaa esille niitä keinoja, joilla päivähoidon kasvattajat tukevat niin kaksosten kuin kaikkien muidenkin lasten yksilöllisyyttä. Paanasen (2006, 69) tekemästä tutkimuksesta selviää, päivähoidon kasvattajilla odotetaan olevan ammattitaitoa ja osaamista vastata jokaisen lapsen tarpeisiin ja kiinnittää huomiota yksilölliseen kasvatukseen. Tutkimustuloksista selviää, että päivähoidon kasvattajilla on ymmärrystä lasten yksilöllisen kohtaamisen tärkeydestä. Lisäksi arjen tilanteiden järjestämisessä on otettu huomioon, jokaisen lapsen tarpeet.

Kaksosten yksilöllisyyden tukemisessa on huomioitu paljon samoja asioita eri päivähoitoryhmien sisällä, mutta tutkimustuloksista löytyi myös tietoa siitä, miten jotkin asiat tehdään ja mielletään eri tavalla. Lipponen (2010, 12–18) kertoo, että kaksoslasten kohdalla yksilöllisyyden huomioiminen kasvatuksessa korostuu entistään. Kaksoslasten oman identiteetin rakentumisen kannalta, on tärkeää kasvattaa ja kohdella kumpaakin lasta omana yksilönä. Myös oman opinnäytetyöni tutkimustulokset puhuvat sen puolesta, että kasvattajat mieltävät kaksosten kasvulle ja kehitykselle olennaiseksi osaksi juuri yksilöllisyyden tukemisen. Lisäksi tutkimustuloksista nousi esille, että kasvattajat pyrkivät kaikin keinoin kohtelemaan lapsia omina yksilöinä, esimerkiksi tunnistamalla lapset toisistaan ja tutustuen kumpaankin lapseen ja tämän mielenkiinnonkohteisiin.

Mietittäessä kasvattajien roolia ja saamiani tutkimustuloksia, ei tutkimustuloksistani löytynyt mitään uutta tietoa tai toimintatapaa, joka eroaisi muista varhaiskas-

vatusalan tutkimuksista. Tuloksista selviää, että kasvattajien toimintaa ohjaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ja kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa. Aivan kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2016, 8) selviääkin, että jokaisen lapsen varhaiskasvatuksen kokonaisuus muodostuu kolmesta tasosta; valtakunnallisesta-, kunnallisesta- ja lapsen omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Eli saamani tutkimustulokset ovat toistettavissa.

Itselleni oli todella tärkeää, että pääsin tekemään opinnäytetyötä sellaisesta aiheesta, josta ei ollut vielä aiemmin tehty. Näin pääsin käsittelemään valitsemaani aihetta valitsemallani tavalla, eikä työni toteutukseen päässyt vaikuttamaan aikaisemmat opinnäytetyöt ja niistä saadut tulokset. Jos voisin tehdä jotain toisin opinnäytetyössä, olisi lähtenyt rohkeammin etsimään teoriatietoa ja tutkimuksia englanninkielellä. Myös käyttämäni tutkimusmenetelmän lisänä, olisin voinut käyttää paperista haastattelulomaketta. Näin olisin voinut saada vastauksia myös niiltä ryhmien kasvattajilta, jotka eivät osallistuneet haastatteluihin. Tällöin olisin voinut saada tietoa koko ryhmän sisältä ja mielipiteitä kaksosten yksilöllisyyden tukemisesta.

Valitettavasti en pystynyt vertaamaan saamiani tuloksia aiempiin tutkimuksiin. Eniten toivoisin, että olisin löytänyt tietoa siitä, miten kaksosten yksilöllisyyttä tuetaan muissa paikoissa, esimerkiksi toisten kaupunkien päiväkodeissa ja koe-taanko kaksosuus niissä eri tavalla. Tulevaisuuden tutkimuksia varten olisi mielestäni mielenkiintoista selvittää, onko päivähoiton ryhmien koolla vaikutusta etenkin kaksosten yksilöllisyyden huomioimiselle. Lisäksi pidän mielenkiintoisena tutkimusta, jossa selvittäisiin kaksosten välistä suhdetta, kun lapset ovat kotona hoidettavana vs. päivähoitossa.

Jos taas mietin opinnäytetyöni tarpeellisuutta ja tarvetta tulevaisuudessa, arvelen, että sitä voitaisiin käyttää vertailukohtana, jos haluttaisiin tutkia samaa aihetta uudestaan muutamien vuosien päästä. Lisäksi olen luvannut toimittaa opinnäytetyö prosessissa mukana olleille päivähoitoryhmille valmiit opinnäytetyöt. Toivon, että päivähoitoryhmässä saataisiin edes uusia ajatuksia muiden ryhmien toiminnasta, siihen miten kaksosten yksilöllisyyttä voitaisiin tukea ja huomioida.

Mutta ennen kaikkea sain itse paljon lisää tietoa etenkin yksilöllisen kasvatuksen tärkeydestä. Myös tutkimusprosessiin tutustuminen oli antoisaa, vaikka välillä oli-kin epävarmuuden hetkiä. Kokonaisuutena sain mielestäni tehtyä opinnäytetyötäni rajatussa aiheessa pysyvän tutkielman, joka vastaa ennen kaikkea asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

LÄHTEET

Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Blair, Linda 2012. Esikoinen, keskimäinen vai kuopus? Miten syntymäjärjestys ohjaa elämää. Helsinki: Minerva

Carling, Maria & Cleve Elisabeth 2006. Ylihuolehtivat vanhemmat. Curling-perhe parempaan tasapainoon. Helsinki: WSOY.

Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Esiopetukseen osallistuminen 2017. Opetushallitus. WWW-dokumentti. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetukseen_osallistuminen. Ei päivitystietoa. Luettu 6.5.2017.

Esiopetuksen järjestäminen 2017. Opetushallitus. WWW-dokumentti. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_jarjestaminen. Ei päivitystietoa. Luettu 6.5.2017.

Esiopetuksen toteuttaminen 2017. Opetushallitus. WWW-dokumentti. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteuttaminen. Ei päivitystietoa. Luettu 6.5.2017.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heikinheimo, Annaliisa 2007. Monikkovanhemmuudesta. Teoksessa Alkio, Paula (toim.) 2007. Sylintäydeltä elämää. Arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki: Väestöliitto.

Heikka, Johanna, Hujala, Eeva, Turja, Leena, Fonsén, Elina 2012. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.) 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heinonen, Kristiina 2013. Monikkoperheen elämismaailma varuillaanoloista vanhemmuuden vahvistamiseen. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Väitöskirja. WWW-julkaisu. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1087-5/urn_isbn_978-952-61-1087-5.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 28.9.2016.

Heinämäki, Liisa 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito - lapsen mahdollisuus. Stakes – Oppaita 58.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Järvinen, Mervi, Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Practica.

Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa. Helsinki: Gaudeamus.

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karpio, Jaakko 2007. Monikkouden yleisyys, geneettinen tausta ja biologia. Teoksessa Alkio, Paula (toim.) 2007. Sylintäydeltä elämää. Arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki: Väestöliitto.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2008. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.

Kaulio, Pia & Svennevig, Hanna 2006. Sisaruus. Rakkautta, vihaa, kateutta. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2015. Temperamentti. Ihmisen yksilöllisyys. Viidespainos. Eu: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 1994. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Kirveslahti, Kaisa, Sivén, Tuula, Vahala, Marja & Vihunen, Riitta 2014. Kasvun aika. Helsinki: Sanoma Pro.

Kiviniemi, Kari 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani & Raine, Valli (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lipponen, Anna-Leena 2010. Teoksessa Kumpula, Ulla (toim.) 2010. Yhdessä ja erikseen. Näin tuen alle kouluikäisen kaksos- ja kolmoslapsen kasvua. Jyväskylä: Suomen monikkoperheet ry.

Lipponen, Anna-Helena 2009. Alle kouluikäisten kaksosten kasvatusta vanhempien kokemana. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu. WWW-julkaisu. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100019/urn_nbn_fi_uef-20100019.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 28.9.2016.

Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

- Moilanen, Irma 2010. Monikkolapset. Teoksessa Moilanen, Irma, Räsänen, Eila, Tamminen, Tuula, Almqvist, Fredrik, Piha, Jorma, Kumpulainen, Kirsti (toim.) 2010. Lasten- ja nuortenpsykiatria. Helsinki: Duodecim.
- Moilanen, Irma 2007. Kasvatukselliset haasteet ja yksilöllisyyden tukeminen eri elämänvaiheissa. Teoksessa Alkio, Paula (toim.) 2007. Sylintäydeltä elämää. Arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki: Väestöliitto.
- Odotus ja synnytys 2017. Suomen Monikkoperheet ry. WWW-dokumentti. <http://www.suomenmonikkoperheet.fi/monikkotietoa/odotus-ja-synnytys/>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.3.2017.
- Opetusalan ammattijärjestö 2017. Varhaiskasvatus ja esiopetus. WWW-dokumentti. <https://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatus%20ja%20esiopetus>. Ei päivitystietoa. Luettu 28.4.2017.
- Opetushallitus 2017. Esiopetus. WWW-dokumentti. http://www.oph.fi/koulu-tus_ja_tutkinnot/esiopetus. Ei päivitystietoa. Luettu 28.4.2017.
- Ovaska, Maria 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja kasvu- turve-projektista. Teoksessa Keskinen, Soili & Virjonen, Heli (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.
- Paananen, Sari 2006. Lapsen hyvinvointia edistävä arki päivähoitossa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteiden Pro gradu. WWW-julkaisu. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN_NBN_fi_jyu-2006395.pdf?sequence=1. Ei päivitystietoa. Luettu 28.9.2016.
- Parker, Jan & Stimpson, Jan 2004. Sisaruussuhteet. Kilpailua ja rakkautta. Helsinki: Otava.
- Penninkilampi-Kerola, Varpu 2007. Monikkojen keskinäinen suhde. Teoksessa Alkio, Paula (toim.) 2007. Sylintäydeltä elämää. Arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki: Väestöliitto.
- Peninkilampi-Kerola, Varpu 2006. Implications of co-twin dependence for twins' social interactions, mental health and alcohol use: A follow-up study of Finnish twins from adolescence to early adulthood. Helsingin yliopisto. Pro gradu. WWW-julkaisu. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/laa/kansa/vk/penninkilampi-kerola/implicat.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 8.4.2017.
- Perusopetusasetus 852/1998. Finlex. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.5.2017.
- Perusopetuslaki 628/1998. Finlex. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.5.2017.
- Raina, Liisa & Haapaniemi, Rauno 2005. Yksilöt yhdessä. Kasvatus ja persoonan laatu. Tallinnan: Arator Oy.

Ritmala, Marjo, Ojanen, Tuija, Sivén, Tuula, Vihunen, Riitta, Vilén, Marika 2010. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro.

Rotkirch, Anna 2014. Yhdessä. Lapsen kasvatusta ei ole yksilölaji. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, Jari (toim.) 2006. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY.

Schönbeck, Elisabeth 2008. Vanhin, nuorin vai katraan keskeltä. Miten paikka sisarusjärjestyksessä vaikuttaa elämääsi. Helsinki: Kirjapaja.

Turja, Leena 2012. Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.) 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatustilasto 36/1973. Finlex. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.3.2016.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. PDF-dokumentti. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 11.3.2017.

Kuvaluettelo

Kuva 1. Vuosina 2011-2014 syntyneiden lasten ja kaksosten määrä Suomessa. Tilastot 2017. Suomen monikkoperheet ry. WWW-dokumentti. <http://www.suomenmonikkoperheet.fi/monikkotietoa/tilastot/>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.3.2017.

Kuva 2. Vuosina 2010-2014 syntyneet kaksosparit Etelä-Savossa. (Tilastot 2017.) Tilastot 2017. Suomen monikkoperheet ry. WWW-dokumentti. <http://www.suomenmonikkoperheet.fi/monikkotietoa/tilastot/>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.3.2017.

Kuva 3. Opinnäytetyöprosessi.

Päivähoitopalvelut: Varhaiskasvatusjohtaja

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haen tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten kaksosten yksilöllisyyden tukeminen huomioidaan Mikkelin kaupungin ja yksityisissä päiväkodeissa. Tavoitteenani on haastatella niiden ryhmien hoitajia ja lastentarhanopettajia, joissa on tällä hetkellä kaksoset.

Pyydän tällä lupalomakkeella lupaa

a) haastatella päiväkotiryhmien työntekijöitä ja nauhoittaa haastattelut litterointia varten,

b) hyödyntää havainnointi- ja haastatteluaineistoja opinnäytetyöni raportoinnissa ja tulosten esittämisessä. Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäännöksiin. Kerättävä aineisto on luotamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillään, ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, josta tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastatteluaineisto on ainoastaan omassa käytössäni.

Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä ajankohtana tahansa. Pyydän vielä erikseen tutkimusluvan haastatteluun osallistuvilta työntekijöiltä.

Annan mielelläni opinnäytetyöstäni lisätietoja.

[allekirjoitus]

Irene Karttunen, sosionomiopiskelija, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

---

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Irene Karttuselle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia kohdissa a-b mainituilla tavoilla.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Yksityinen päiväkotiki: Päiväkodin johtaja

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haen tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten kaksosten yksilöllisyyden tukeminen huomioidaan päiväkodeissa. Tavoitteenani on haastatella niiden ryhmien hoitajia ja lastentarhanopettajia, joissa on tällä hetkellä kaksoset.

Pyydän tällä lupalomakkeella lupaa

- a) haastatella päiväkotiryhmiemme työntekijöitä ja nauhoittaa haastattelut litterointia varten,
- b) hyödyntää havainnointi- ja haastatteluaineistoja opinnäytetyöni raportoinnissa ja tulosten esittämisessä. Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäännöksiin. Kerättävä aineisto on luotamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillään, ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, josta tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastatteluaineisto on ainoastaan omassa käytössäni.

Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä ajankohtana tahansa. Pyydän vielä erikseen tutkimusluvan haastatteluun osallistuvilta työntekijöiltä.

Annan mielelläni opinnäytetyöstäni lisätietoja.

[allekirjoitus]

Irene Karttunen, sosionomiopiskelija, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

---

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Irene Karttuselle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia kohdissa a-b mainituilla tavoilla.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimen selvennys

HAASTATTELULUPAHAKEMUS

Opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haen tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia kaksosten yksilöllisyyden tukemisen ja huomioimisen keinoja ja tapoja päivähoitossa. Tarkoitukseni on kerätä tutkimusaineisto haastattelemalla päiväkotien työntekijöitä, siitä miten he tukevat ja huomioivat ryhmissä olevien kaksosten yksilöllisyyttä.

Pyydän tällä lupalomakkeella lupaa

a) haastatella teitä opinnäytetyöni aiheeseen liittyen, b) kerätä haastattelu materiaalin äänittämällä haastattelutilanteet, c) hyödyntää haastatteluaineistoa opinnäytetyöni raportoinnissa ja tulosten esittämisessä. Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäännöksiin. Kerättävä aineisto on luotamuksellista. En mainitse nimeänne loppuraportissa, ja mahdolliset suorat lainaukset teen tavalla, josta henkilöllisyyttänne ei voida välittömästi tunnistaa. Haastatteluaineisto on ainoastaan omassa käytössäni. Lisäksi sitoudun hävittämään haastatteluaineiston litteroinnin jälkeen.

Irene Karttunen, Sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

---

Allekirjoitus

Haastatteluluvan myöntäminen

Minä

---

annan suostumukseni haastatteluun sekä aineiston hyödyntämiseen opinnäytetyön raportoinnissa.

Allekirjoitus

Teemahaastattelunrunko

1. Kokemus kaksosten kanssa työskentelystä

Miten paljon sinulla on kokemusta ja tietoa kaksosten kanssa työskentelystä ja kaksosten tuomista erityispiirteistä?

Koetko kaksosuuden tuovan erityispiirteitä lapsen kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen? Miten?

Miten vertailisit kaksosten kanssa tehtävää työtä ja yksittäisen ”normaalin” lapsen kanssa tehtävää työtä?

2. Kaksosten sukupuoli, ikä ja lasten identtisyys

Koetko kaksosparin sukupuolilla (tyttö-tyttö, poika-poika tai tyttö-poika) olevan vaikutusta heidän kohtaamiseen ja/tai yksilöllisyyden tukemiseen? Miten?

Koetko, että kaksosten ikä vaikuttaa yksilöllisyyden tukemiseen ja/tai huomioimiseen? Miten?

Miten koet kaksosten saman- tai erilaisuuden vaikuttavan yksilöllisyyden tukemiseen ja huomioimiseen? (lasten ulkonäkö, erityispiirteet, kohtelu, pukeminen)

Miten tuette ja huomioitte kaksosten keskinäistä suhdetta? (riippuvuus, vahva kiintymyssuhde, dominointi, konfliktitilanteet, kilpailu)

3. Päivähoidon arjen tilanteet

Miten koet kaksosuuden vaikuttavan päivähoidon arjen tilanteisiin?

Miten olette toteuttaneet kaksosten lokero ja nukkarin järjestelyt?

3.1 Vapaaleikki (sisällä ja ulkona)

Miten huomioitte kaksoset vapaanleikin tilanteissa?

Miten yksilöllisyyden tukeminen ja/tai huomioiminen näkyy sinun/teidän toiminnassa?

3.2 Ohjatut tilanteet

Miten huomioitte kaksoset ohjatuissa tilanteissa?

Miten yksilöllisyyden tukeminen ja/tai huomioiminen näkyy sinun/teidän toiminnassa?

Miten hoidatte siirtymätilanteet kaksosen kanssa? (esim. ulos lähteminen, pukeutuminen)

3.3 Ruokailu

Miten tuette/huomioitte kaksoset ruokailutilanteissa?

4. Omahoitajuus

Miten olette toteuttaneet kaksosten omahoitajuuden? Miksi?

Miten koet kaksosuuden vaikuttavan omahoitajuuteen tai sen toteuttamiseen?

5. Varhaiskasvatussuunnitelmat ja niiden tekeminen

Miten tuette/huomioitte kaksosten yksilöllisyyden varhaiskasvatussuunnitelmissa?

Miten kaksosuus vaikuttaa mielestäsi varhaiskasvatussuunnitelmien tekemiseen ja varhaiskasvatuskeskusteluihin?

6. Vanhempien kokemukset ja näkemykset kaksosista (kasvatuskumppanuus)

Miten kaksosten yksilöllisyyttä tuetaan ja huomioidaan yhteistyössä vanhempien kanssa?

Koetko, että kaksosuus vaikuttaa kasvatuskumppanuuteen? Miten?